ستر جهاد

یا

له نفس سره مبارزه

آیت العظمی روح الله الموسوی امام خميني (ره)

بسم الله الرحمن الرحيم

ستر جهاد

یا

له نفس سره مبارزه

آیت العظمی روح الله الموسوی امام خميني (ره)

د کتاب ځانګړني
د کتاب نوم: ستر جهاد يا له نفس سره مبارزه
ليکوال: آيت العظمی روح الله الموسوی امام خميني (ره)
ژباړه: عبدالبصير محمدي
د چاپ کال: ۱۳۹۱ ل
مخونه: ۱۰۰
د چاپ شمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

خپلې خبرې ۷
علمي مرکزونو ته سپارښتنه ۱۳
ديني زده کړيالانو ته سپارښتنه ۱۵
د تهذيب او د نفس د تزکيې ارزښت ۲۲
ديني مدرسو ته خبرداری ۳۵
الهي پېرزو ٤۷
د شعبانيه مناجاتو په اړه څو ټکي ۵۱
د انسان حجابونه ٦٦
علم او ايمان ٦۹
د تهذيب لومړی گام ۷۳
بل خبرداری ۸۸
د امام خميني (ره) د غوره ويناوو غورچاڼ ۹٤

خپلې خبرې

انسان خورا هېښنده او پېچلی موجود دی؛ هغه موجود، چې پر طبيعي او حيواني غريز و او جسماني غبرگونو سربېره، روحاني فطرت او شخصيت هم لري، چې په دې ځانگړنه له نورو موجوداتو سره توپير لري؛ هغه موجود دی، چې اندنه کوي، ټاکنه کوي او په عقلاني تدبير او جسماني غورځو پورځو د غوره ژوند لپاره له خپلې لیارې ستونزې لرې کوي او ددې غورځو پورځو په ترڅ کې د خپل ژوند تاريخ جوړوي او په ميراث کې ورته پاتې پوهه لاپسې ډېروي او د راتلونکي ځوځات لپاره پر مجهولاتو او طبيعت د برلاسۍ لپاره لنډه او غوره لار جوړوي؛ خو په خواشينۍ، چې خپلو گټو ته د رسېدو په دې غورځو پورځو او د طبيعت او انسان په دې اړدوړ کې يو ستر حقيقت هېر شوی او هغه نفس او د انساني شخصيت جوهر دی او په بل تعبير "خود انسان" او د نفس روزنه او تزکيه او د متعالي انسان جوړول دي؛ هغه انسان، چې د هستۍ پنځگر د مخلوقاتو اشرف لقب ورکړی دی او د وحې واقعي مفسرينو

يې د پېژندو په باب ويلي دي: ((من عرف نفسه فقد عرب ربه)).

هو ! ځان هېرول او د انسان د روح د لايتناهي اړخونو ناليدي ګڼل او د اخلاقي فضايلو پر لور د تګ لپاره د بشر وړتياوو ته بې پامي، هغه درد دی، چې ډېری ټولنې پرې اخته دي او د ټېکنالوژۍ واکمني او ماشيني ژوند او همداراز د نړۍ پر ډېری برخو د توکيزيانو او دنيا لمانځو واکمني بلخوا او له انسانه د روڼ تفسير او ورته د ښکاره لارې په راوړاندې کولو کې د نړۍ د بېلابېلو اندو او ښوونځيو کمزورۍ دا ستونزه، پېچلتيا او له ځانه پردي کېدل لاپسې نور هم ډېر کړي دي او په دې لار کې يوازې د توحيد مناديان، انبياء او د ارزښتونو او معنوياتو د بريدونو ساتونکي وو، چې د انسان روزنه يې د خپل پرله پسې جهاد برخه ګڼلې او له عقل او فطرت سره په همغږۍ يې انساني ټولنه د کمالاتو او مانيزو ارزښتو پر لور ښيون کړې ده او په رښتيا چې هغه څه چې په بشري تاريخ کې له وياړنو او د سترو رښتيونو تمدنو پر ځای پاتې دي، د هماغو مجاهدتنو او هڅو پايله ده.

سره له دې چې نړیوالو ته د منلو وړ نه وه، چې سلامي انقلاب به په اوسني وخت کې د یو خدایي انسان په همت بریالی شي. اسلامي انقلاب د منځپانګې له مخې د یو ظالم نظام د رانسکورولو لپاره یوازې یو سیاسي یا لاریوني خوځښت نه و؛ بلکې تر هغه ډېر یو فرهنګي او اخلاقي خوځښت و، چې معاصر سترى انسان یې خپل الهي فطرت ته راوباله. د جمهوري اسلامي بنسټګر په خپلې تلپاتې وصیتنامه کې د خپل ستر انقلاب په باب وایي: ((. . . . د هغه څه لپاره، چې تاسې مجاهد ولس راپاڅېدلي یاست؛ تر ټولو ستر، لوړ او ارزښتمن مقصد دی او هغه مقصد دی، چې په ازل کې صدر عالم او تردې وروسته نړۍ ته تر ابده وړاندې شوی دی او کیبري به او هغه په پراخه معنی د الوهیت ښوونځی او د توحید فکر په لوړو درجو یې دی، چې د خلقت بنسټ او د وجود په پراخۍ کې یې غایت او د غیب او شهود د درجاتو په مراتبو کې دی او په هغه کې محمدي ـصلی الله علیه و آله وسلمـ ښوونځی په ټوله معنی، درجاتو او اړخونو متجلي شوی دی او د ټولو انبیاوو او اولیاوو کوښښ یې د پلي کولو لپاره و، چې ناپایه مطلق کمال، جلال او جمال ته بې له هغه رسېدل ناشوني دي. هغه دی، چې

خاورینو ته یې پر ملکوتیانو او تر هغوی غوره شرافت ورکړی دی او هغه څه چې خاورینو ته یې په سیر کې لاس ته راځي، په خلقت کې یو موجود ته هم لاس ته نه راځي.))

د امام خمیني په سول او منطق کې د مبارزې او سیاست ته د ورننووتو موخه حکومت نه دی؛ موخه ترې د هغه جګړې له میدانه بریالي راوتل دي، چې خدای پرې تر ډېری قسمونو خوړو وروسته په ټینګار وایي : ((قد افلح من زکیها و قد خاب من دسیها.)) موخه د انسان روزنه او هدایت او ښیون دی، له خاورینې نړۍ یې ملکوت ته تګ دی؛ موخه د هغې ټولنې او چاپېریال جوړول دي، چې یوازې د خدای عبادت پکې وشي او پر غیبو ایمان او د عبودیت، اخلاص او ایمان وړانګې ځاني غوښتنې او دنیایي شهوات له منځه یوسي او د بشر سترګې د حق پر جمال د هستۍ په پراخۍ کې بینا کړي او توحید او لوړ اړخونه یې په ټولو انساني اړیکو او مناسباتو کې واکمن شي او دا هر څه یوازې د نفس په تزکیه شوني دي او دا هغه مقوله ده، چې د ختیځ او لویدیځ واکمنان ترې بې خبره دي او د نن سترې نړۍ یې تږې ده.

د امام خميني (ره) د کار ستريا او پر لارويانو يې د امام خميني د وينا او اندو د اغېز د هېښنې راز بايد په همدې حقيقت کې وپلټل شي او هغوی به هېڅ ځای ته و نه رسي، چې پر توره د وينې د بري او پر وسلوالو د امام د بې وسلې يارانو د بري راز په اقتصادي او سياسي شننو کې ګڼي او هغوی چې له نفس سره د امام خميني د تجربې او د مبارزې له څرنګوالي خبر نه دي؛ نو د اسلامي انقلاب د منځپانګې له درکه به هم بېوسه وي.

***

"ستر جهاد يا له نفس سره مبارزه" په لاس کې مو کتاب دی، چې د ګرانقدر عارف ويناوې دي، چې په خپله يې کلونه کلونه په سير و سلوک، عبادت، معرفت دا لار وهلې ده. امام خميني (ره) مخکې تردې، چې د سياسي مبارزې بېرغ په ښکاره اوچت کړي؛ نو خپلو لارويانو او پلويانو ته يې وويل، چې سياسي مبارزه او په پوځي جهاد او اقتصادي ډګرونو کې بې له ستر جهاد يا له نفس سره له مبارزې ناشونی دی.

ددې کتاب مطالب په نجف اشرف کې د امام خميني (ره) د ويناوو هغه ټولګه ده، چې د رمضان د مياشت او نورو مناسبتونو په مناسبت يې په ديني مدرسو کې کړې دي او د امام خميني د

يارانو په همت تنظيم شوي او څو څو ځل تر انقلاب مخکې له هېواد بهر چاپ او خپرې شوې دي. په هغه ستونزمنو شرايطو او ورځو کې د امام خميني له درده ډک هشدارونو او اخلاقي لارښوونو په متعهدو ديني زده کړيالانو او محصلينو کې الهي انګېزې راپارولې او د خوځښت بهير يې له هغوی بېلاوه، چې د نفس له تزکيې سره پردي وو او د حقيقت پلټونکيو په زړونو کې يې د ايمان او اخلاص تخم شينده؛ هغه تخم چې په الهي مرسته راټوکېد او پر ۵۷ کال يې نړيوالو ژوندۍ بېلګه وليده، چې څرنګه ځوانان د جګړې ميدان ته د شهادت د جام د څښلو لپاره روان وو.

اوس مو بيا توفيق ومومند، چې له لمنليکونه سره دا د خدای ددې صالح بنده دا اثر بيا چاپ کړو او حقيقت پلټونکيو ته يې راوړاندې کړو.

په درنښت:

د امام خميني (ره) د آثارو د خپرولو او تنظيم موسسه

بسم الله الرحمن الرحیم

د عمر یو بل کال مو تېر شو؛ تاسې څوانان مخ په بوډاتوب او موږ بوډاګان مخ پر مرګ یو. په دې یو کال کې تاسې زده کړیالان خبر یاست، چې څومره پوهه مو لاس ته راوړې ده او پوهېږئ، چې څومره تحصیل مو کړی دی او تر کومه مو خپلې علمي ستنې پورته کړي دي؛ خو د اخلاقو د تهذیب او د شرعیه آدابو په تحصیل او د الهیه ښوونو او د نفس د تزکیې په اړه مو څه کړي دي ؟ او څومره مثبت ګامونه مو پورته کړي؟په خواشینۍ باید ووایم، چې کوم ستر کار مو نه دی کړی او د خپل ځان د سمونې، اصلاح او تهذیب په برخه کې مو ستر ګامونه نه دي اوچت کړي.

علمي مرکزونو ته سپارښتنه

علمي مرکزونه د علمي مسایلو ترڅنګ د اخلاقي مسایلو او مانیزو پوهو زده کړو ته اړ دي. د اخلاقو ښوونکي، د روحاني څواکونو ښوونکي، د نصیحتونو غونډو او نصیحتونو ته اړ دي. اخلاقي او اصلاحي کړلارې، د روزنې او تهذیب ټولګي، د

الهي ښوونو زده کړه، چې د ټولو انبیاوو د بعثت موخه ده، باید په دیني مدرسو کې دود او رسمي شي؛ خو په خواشینۍ چې په علمي مراکزو کې دې ډول اړینو چارو ته لږه توجه کیږي. مانیزې او روحاني پوهې مخ په ځوړ دي او وېره له دې ده، چې په راتلونکي کې دیني مدارس و نشي کولای، چې د اخلاق علماء، مهذب ښوونکي او الهي انسانان وروزي او په مقدماتي مجالي چارو کې بحث او څېړنه، اصلي او بنسټیزو مسایلو ته د رسېدو لپاره، چې د قرآن کریم، ستر نبي (ص) او نورو انبیاوو او الیاوو ورته پام دی، پرې نه ږدي. ښه ده، چې فقیهان او مدرسین، چې د علمیه ټولنو د توجه وړ دي، په خپلو زده کړو کې د وګړیو په روزنه او تهذیب هم لاس پورې کړي او اخلاقي او مانیزو چارو ته ډېر پام وکړي، د دیني مدرسو زده کړیالانو ته هم په کار دي، چې د فاضله ملکاتو د لاس ته راوړو لپاره او د نفس د تزکیې لپاره کوښښونه وکړي او پر هغو دندو او درنو مسوولیتونو عمل وکړي، چې ورپر غاړه دي.

#ديني زده کړيالانو ته سپارښتنه

تاسې چې نن په دې مدرسو کې تحصیل کوئ او غواړئ سبا د ټولنې مشري او د وګړي ښيون او هدايت په لاس کې واخلئ؛ داسې خيال مه کوئ، چې دنده مو يوازې د يو لړ اصطلاحاتو زده کول وي، يوه بله دنده هم لرئ. تاسې بايد په دې مدرسو کې دومره ځانونه جوړ کړئ او وروزئ، چې که کلي يا ښار ته ولاړئ، وکولای شئ، چې د هغه ځای ميشت وګړي هدايت او مهذب کړئ. له تاسې تمه داده، چې کله د فقهې له مرکزه ولاړئ، پخپله مهذب او جوړ شوي ياست، تر څو وکولای شئ نور جوړ کړئ او و يې روزئ؛ خو که خدای مه کړه، د پوهې په مرکز کې مو ځان اصلاح نه کړ، معنويات مو لاس ته را نه وړل او هر چېرته چې ولاړئ، العياذ بالله خلک کږلاري کړئ؛ نو خلک به اسلام او روحانيت ته بدبين او بدګڅي کړئ.

تاسې درنې دندې لرئ، که په ديني مدرسو کې پر خپلو دندو عمل و نه کړئ او د خپل ځان د تهذيب په هڅه کې نشئ او يوازې د څو اصطلاحاتو د زده کړې په تکل کې شئ او يوازې يو څو فقهي مسايل زده کړئ؛ نو په راتلونکي کې به خدای مه

کړه د اسلام او اسلامي ټولنې لپاره مضر وسئ. العیاذ بابالله د خلکو د کړ لارۍ لامل به شئ او که ستاسې د کړنو او ناروا خوی له امله یو تن بې لارې شو او له اسلامه واوخوت؛ نو تر ټولو ستره گناه به مو کړې وي او ستونزمنه ده، چې بیا مو توبه ومنل شي او که یو تن ته هدایت وکړئ؛ نو د روایت له مخې "تر ټولو هغو څیزونو به درته غوره وي، چې لمر پرې لگېږي". [1]
ستاسې دنده خورا درنه ده؛ ستاسې دندې تر عامه خلکو خورا درنې دي؛ داسې چارې شته، چې عامه خلکو ته مباح دي؛ خو

---

[1]. قال امیرالومؤمنین-علیه السلام: لما وجهنی رسول الله-صلی الله علیه و آله-الی الیمن قال: یا علی لا تقاتل احدا حتی تدعوه الی الاسلام و ایم الله لان یهدی-عزوجل- علی یدیک رجلا خیر لک ممل طلعت علیه الشمس و غربت ولک ولاوه.
حضرت علي (ک) وویل: چې کله رسول الله (ص) یمن ته ولېږلم، و یې ویل: علي!له چا سره جگړه مه کوه؛ خو داچې اسلام ته یې راوبلې، پر خدای قسم داچې خدای دې یو تن پر لاس هدایت کړي؛ نو تر هغه څه درته غوره دی لمر پرې لگېږي او ته به یې ولاء (دمیراث حق او. . .) لاس ته راوړې.
وگورئ: فروغ کافي؛ پینځم ټوک، ((کتاب الجهاد))، ((باب الدعاء الی الاسلام قبل القتال))، دویم حدیث، ۳۶ مخ.

تاسې ته جایزې نه دي او شونې ده، چې درته حرامې وي. خلک له تاسې د ډېرې مباحو چارو د نه ترسره کولو تمه لري؛ نامشروع او پرېوتې چارې خو پر خپل ځای پرېږده؛ که خدای مه کړه، و مو کړې، خلک به اسلام او روحانیت ته بدبینه او بدګڅي کړئ. درد همدلته دی، که خلک د خپلو تمو پر خلاف درڅنې یوه کړنه ویني؛ نو له دینه کرېږي، له روحانیته کرېږي، نه له یو وګړي څخه. کاشکې له یوه وګړي ګرځېدای او یوه وګړي ته بدبینه او بدګڅي کېدای؛ خو که له یوه روحاني ناوړه او بې نزاکته کړنه ویني؛ نو شننه او تحلیل نه کوي او لکه څنګه چې په کسبګرو کې ناوړه او کړلاري وګړي دي، په مدیرانو کې ناوړه او فاسد وګړي لیدل کېږي؛ نو شونې ده، چې په روحانیونو کې هم یو څو ناوړه وګړي ولیدل شي؛ نو که یو دوکاندار یا هټیوال کوم خلاف چار تر سره کړي، وایي: پلاني هټیوال خلافکار دی. که یو عطر پلور ناوړه کړنه وکړي؛ وایي پلانی عطر پلور ناوړچاری دی؛ خو که کوم ملا یا روحاني ناوړه چار وکړي، نه وایي پلانی ملا یا روحاني کړلاری شوی دی، وایي ملایان ناوړچاري دي.

د پوهې د خاوندانو دندې خورا درنې دي؛ د علماوو مسوولیت تر نورو خورا ډېر دی که د "اصول کافي"[١] او د "وسائل"[٢] په کتاب کې د علماوو د دندو بابونو ته مراجعه وکړئ؛ نو و به ګورئ، چې پوهانو او علماوو ته درنې او خطیرې دندې ویل شوي دي. په روایت کې دي، چې کله ځلکدن وي؛ نو عالم ته نوره د توبې ځای نه وي پاتې او پر هغه مهال یې توبه نه منل کېږي؛ ځکه خدای یوازې له هغو خلکو د ژوند په وروستیو شېبو کې توبه مني، چې ناپوهه او جاهل وي. [٣] او همداراز په

---

١. "اصول کافي"؛ ((دفضل العلم کتاب)) ابواب: صفة العلماء، النهی عن القول بغیر علم، استعمال العلم، المستاکل بعلمعه و المباهی به، لزوم الحجة علی العالم، و ((باب النوادر)).

٢. وسائل الشیعه؛ اتلسم ټوک، ((د القضاء کتاب))، ((ابواب صفات القاضی)) ٤، ١١، ١٢. ٩-١٧ او ٩٨-١٢٩ مخونه.

٣. عن جمیل بن دراج قال سمعت ابا عبدالله-علیه السلام-یقول: اذا بلغت النفس ههنا (و اشار بیده الی حلقه) لم یکن للعالم توبه. ثم قرا: ((انما التوبه علی الله للدین یعلمون السوء بجهالة)) جمیل بن دزاج وایي، چې له امام صادق (ع) نه مې واورېدل، چې و یې ویل: چې کله ساه دلته راورسېده (په خپل لاس یې خپل ستونې ته اشاره وکړه)؛ نو عالم ته د توبې

روايت کې راغلي: د ناپوه اويا ګناهونه ښښل کېږي مخکې تردې، چې د عالم يوه ګناه وبښـل شي. [1]؛ ځکه د عالم ګناه د اسلام او اسلامي ټولنې لپاره خورا ضرر لري. عوام او جاهل که کومه ګناه وکړي؛ نو يوازې ځان يې بدمرغه کړی دی، ځان ته يې ضرر رسولی دی؛ خو که يو عالم کږلاری او منحرف شي او ناوړه چار وکړي؛ نو ټوله ټولنه به کږلارې کړي او اسلام او اسلامي علماوو ته يې تاوان ورسولی دی. [2]داچې په روايت کې

ځای نه پاتې کېږي. بيا آنحضرت دا آيت ووايه: په تحقيق، چې توبه د هغوی لپاره ده، چې د ناپوهۍ له مخې ناوړچاري کوي. (نساء/۱۷)

وګورئ: اصول کافي؛ لومړی ټوک، ((کتاب فضل العلم))، ((باب لزوم الحجة على العالم. . .)) دريم حديث، ۵۹ مخ.

[1]. عن حفص بن قياس، عن ابي عبدالله-عليه السلام-قال: يا حفص ! يغفر للجاهل سبعون ذنيا قبل ان يغفر للعالم ذنب واحد. حفص بن قياس وايي، امام صادق (ع) ووېل: ای حفص ! د جاهل اويا ګناه ښښل کېږي، مخکې تر دې، چې د عالم يوه ګناه و ښښل شي.

"اصول کافي؛ لومړی ټوک، "کتاب فضل العالم"، "باب لزوم الحجة على العالم. . . "لومړی حديث، ۵۹ مخ.

[2]. قال رسول الله-صلى الله عليه و آله- صنفان من امتى ادا صلحا، صلحت امتى؛ اذا فسدا، فسدت امتى. قيل: ومن هم ؟ قال (ص) العلماء ولامراء. رسول اکرم (ص) ووېل: که په امت کې مې دوه ډلې صالحې شوې؛ امت

راغلي، چې دوزخ د هغه عالم له بويه چغې وهي، چې په خپل علم يې عمل نه دی کړی[1]؛ نو ځکه په دنيا کې د عالم او جاهل په منځ کې اسلام او اسلامي ټولنې ته په ضرر رسولو کې خورا توپير دی. که يو عالم کږلاری شو؛ نو شونې ده، چې يو ولس کږلاری کړي او که يو عالم مهذب وي او اسلامي اخلاق او آداب رعايت کړي؛ نو ټولنه به مهذبه او هدايت کړي. په دوبي

به مې صالح شي؛ او که دا دوه ډلې فاسدې شوې، امت به فاسد شي. وويل شول: هغوی څوک دي؟و يې ويل: علماء او واکمنان. وګورئ: خصال؛ "باب الاثنين"٣٧ مخ؛ تحف العقول؛ ٥٠ مخ.

[1]. عن سليم بن قيس الهلالی: قال سمعت اميرالمؤمنين-عليه السلام- يحدث عن النبی (ص) انه قال فی كلام له: العلماء رجلان: رجل عالم اخذ بعلمه وعالم تارک لعلمه؛ فهذا هالک و ان اهل النار ليتادون من ريح العالم التارک لعملمه. سليم بن قيس هلالي وايي: له حضرت علي مې واورېدل، چې له پېغمبراکرمه يې روايتول، چې آنحضرت په خپلو ويناوو کې وويل: علماء دوه ډلې دي: هغه عالم، چې پر خپل علم يې عمل وکړ؛ نو وژغورل شو او هغه عالم، چې په خپل علم يې عمل نه دی کړی؛ نو هلاک شو او په رښتيا، چې دوزخيان د هغه عالم له بد بويه په چغو دي، چې په خپل علم يې عمل نه دی کړی. وګورئ: "اصول کافی" لومړی ټوک، "کتاب فضل العلم"، باب استعمال العلم"لومړی حديث، ٥٥ مخ.

کې، چې ځينو ښارونو ته ولاړم؛ نو و مې ليدل، چې وګړي يې خورا مؤدب دي او اصلي خبره يې په دې کې وه، چې صالح او ځانساتي علماء يې درلودل. که په يوه سيمه کې صالح او ځان ساتی عالم ژوند کوي؛ د عالم همدا شتون د هماغې سيمې د وګړيو د تهذيب او هدايت لامليږي؛ که څه هم په خوله تبليغ او نصيحت و نه کړي. [1]؛ خو داسې وګړي مې ليدلي، چې د پند او عبرت تومنه وه او يوازې کتل ورته د تنبه لامليدل. همدا اوس د تهران سيمې سره توپير لري؛ په هغه سيمه کې، چې يو ځان ساتی او مهذب عالم وسي؛ نو هماغه سيمه صالح او د ايمان خاوندان لري او په بله سيمه کې، چې يو فاسد او کړلاری ملا دی او امام جماعت شوی دی او يوازې د دين په نامه يې يوه هټۍ پرانستې ده؛ نو ګورئ، چې يوه ډله يې تېرايستې او کړلاري کړي يې دي او همدا چټلۍ دي، چې دوزخيان يې له بويه

---

[1]. امام صادق (ع) وويل: کنونوا دعاه للناس بالخير بغير الستكم، ليروا منكم الاجتهادو الصدق و الودع. خلک نېکۍ ته راوبلئ؛ خو نه په خپلو ژبو؛ داسې چې خلک په تاسې کې ځانساتي او صدق ووينې. "اصول کافي"؛ دريم ټوک، "د کفر او ايمان کتاب"، "د الصدق و اداء الامانة باب" لسم حديث، ١٦٤ مخ

چغې وهي. همدا چټلی دي، چې ناوړه عالم، بې عمله عالم، کړلاري عالم رامنځ ته کړي دي او بوی یې ان د هغه دنیا دوزخ میشتي هم کړوي؛ نه داچې هلته پرې څه وراضافه شوي وي؛ هغه څه چې په آخرت کې راپېښېږي، هغه څه دي، چې په همدې دنیا کې مو لاس ته راوړي دي؛ موږ ته بې له خپل عمله هېڅ هم نه راکوي، چې کله یو عالم "فساد غواړی" او خبیث وي او ټولنه چټله کړي؛ خو په دې نړۍ کې یې د چټلی بوی نه سږل کیږي؛ خو په آخرت کې یې بوی سږل کیږي؛ خو یو عادي تن دومره اسلامي ټولنه نه چټلوي. عوام هېڅلکه ځان ته اجازه نه ورکوي، چې د امامت او مهدویت ادعا وکړي، د نبوت او الوهیت ادعا وکړي او دا فاسد عالم دی، چې یوه نړۍ چټلوي او له فساده یې ډکوي: اذا فسد العالم، فسدالعالم. [1]

د تهذیب او د نفس د تزکیې ارزښت

هغوی چې له ځانه دین جوړ کړی او د ډېرو وګړیو د کږلاریو لامل شوي دي، ډېری یې د علم خاوندان وو؛ ځینو یې په علمي

---

[1]. غرر الحکم؛ اووم ټوک، ۲۶۹ مخ.

مراکزو کې زده کړې کړي او رياضتونه يې کړي دي[1]. د يوې باطلې فرقې مشر زموږ په مدرسو کې زده کړه کړې ده؛ خو داچې زده کړې يې له تهذيب او تزکيې سره يو ځای نه وې او د خدای په لار کې گامونه نه اوچتول، خبايث يې له ځانه نه وو لرې کړي؛ نو دا ټولې رسوايۍ يې وکړې. که انسان له ځانه خبايث و نه باسي، که څومره زده کړه هم وکړي؛ نو نه يوازې گټه ورته نه لري؛ بلکې خورا تاوانونه هم ورته لري. چې کله پوهه دې خبيث مرکز ته ورننوته؛ نو خبيثې څانگې او پاڼې به کوي او خبيثه ونه يا خبيثه شجره ترې جوړېږي او څومره، چې دا مفاهيم په تورتم او خبيث زړه کې زېرمه شي؛ نو حجابونه ډېرېږي. په هغه نفس کې علم ظلماني حجاب دی، چې مهذب شوی نه وي: العلم هوالحجاب الاکبر؛ نو اسلام ته د فاسد عالم شر تر ټولو شرريانو ډېر دی. پوهه رڼا ده؛ خو په فاسد او تورتم زړه کې تورتم او ظلمت لاپسې نور هم پراخوي. هغه پوهه، چې انسان خدای ته نږدې کوي، د دنيا غواړي په

---

[1]. له هغوی څنې: د محمد بن عبدالوهاب (د وهابيانو د فرقې بنسټگر)، شيخ احمد احسابي او سيد کاظم رشتي (د شيخيه فرقې بنسټگران) او احمد کسروي او غلام احمد (د قاديانيانو مشران). . . . نومونه اخستای شو.

نفس کې یې د ذی الجلال خدای له درشله د لا لرېتوب لاملېږي. که د توحید پوهه هم د خدای پر ځای د بل چا لپاره وي؛ نو یو له ظلماني حجابونو څنې دی؛ ځکه بې له خدایه د بل چا لپاره دی. که د چا په څورالس ډوله قرآیتونو قرآن هم د بل چا لپاره زده وي او و یې لولي؛ نو له خدایه له لرېوالي او حجاب پرته به ورته هېڅ پایله و نه لري. که تاسې زده کړه وکړئ او زحمتونه وګالئ؛ نو شونې ده، چې عالمان شئ؛ خو باید پوه شئ، چې د عالم او مهذب ترمنځ خورا واټن دی. زموږ استاد مرحوم شیخ [1] به ویل، داچې وایي: "ملا کېدل څومره اسان دي؛ خو انسانېدل څومره ستونزمن دي"سمه خبره نه ده.

---

[1]. حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائري یزدي (۱۲۷۶-۱۳۵۵ ه. ق) په څوارلسمه هجري پېړۍ کې ستر شیعه فقیه. په نجف او سامرا کې له سترو عالمانو څنې هر یو: میرزای بزرګ شیرازي، میرزا محمد تقي شیرازي، آخوند خراساني، سید کاظم یزدي او سیدمحمد اصفهاني څخه یې زده کړې کړې دي. پر ۱۳۴۰ ه. ق یې د قم د علماوو پر ټینګار او تر استخارت وروسته په هغه ښار کې مېشت شو او د قم علمي مدرسه یې جوړه کړه او آثار یې دادي: درر الفوائد در اصول، الصلوة، النکاح، الرضاع المواریث در فقه.

باید وویل شي: ملا کېدل څومره ستونزمن دي او انسانېدل ناشوني دي !
د فضایلو، انساني مکارمو او د انسانیت موازین لاس ته راوړل ستاسې یوه ستره او ستونزمنه دنده ده، چې پر غاړه مو ده. گومان مه کوئ اوس، چې په شرعي زده کړو بوخت یاست او فقه، چې د علوم اشرفه ده، زده کوئ؛ نو هوسا یاست او په خپلو دندو او مسوولیتونو مو عمل کړی دی او که اخلاص او خدای ته د نږدېدو نیت نه وي؛ نو دا پوهې هېڅ گټه نه لري؛ که العیاذ بالله زده کړې مو د خدای لپاره نه وي او د ځاني غوښتنو، د نوم، مقام او شخصیت د لاس ته راوړو لپاره وي او د همدې چارو لپاره مو گام پورته کړی وي؛ نو ځان ته مو وزرې او بنکې زېرمه کړي دي. دا اصطلاحات او څرگندنې که د خدای پر ځای بل ته وي؛ نو وزرې او بنکې دي؛ دا اصطلاحات، چې څومره ډېرېږي، که له تهذیب او تقوا او ځان ساتنې سره یو ځای نه وي؛ نو د دنیا او آخرت او د مسلمانانو د ټولنې په تاوان پای ته رسي. یوازې پردې اصطلاحاتو پوهېدل گټه نه لري. د توحید پوهه هم کې د نفس له پاکۍ سره یو ځای نه وي؛ نو هېڅ گټه به و نه لري او ډېر وو داسې وگړي، چې د توحید د علم عالمان وو؛ خو

ټولنه يې کړلارې کړه او وو داسې وګړي، چې همدا ستاسې پوهه يې په ښه غوره بڼه درلوده؛ خو داچې کړلاري يې درلوده او اصلاح شوي نه وو؛ نو همداچې ټولنې ته ننووتل؛ نو ډېرى يې بې لارې او کړلاري کړل. دا وچ اصطلاحات کې بې له تقوا او د نفس له تهذيبه وي؛ نو څومره، چې په ذهن کې زېرمه شي؛ نو کبر او نخوت ته د نفس په کړۍ کې خورا پراخي ورکوي او هغه بدمرغه عالم، چې کبر پرې برلاسى شو، نشي کولاى څان او ټولنه سمه او اصلاح کړي او تر کلونو کلونو اسلامي زده کړو او د اسلامي مزاياوو او حقوقو تر برخمنېدو وروسته، د اسلام او مسلمانانو د پرمختګ په لار کې خنډېږي او ولسونه کړلاري او بې لارې کوي او په ديني مدرسو کې ددې دومره زده کړو او زحمتونو پايله به يې داشي، چې اسلام به معرفي کېدو ته نه پرېږدي او نه به پرېږدي، چې د قرآن حقيقت نړيوالو ته وړاندې شي؛ بلکې شونې ده، چې وجود يې ټولنې او مسلمانانو ته د اسلام او روحانيت د معرفي کېدو په لار کې خنډ شي.

نه وايم، چې زده کړه مه کړئ، تحصيل مه کړئ؛ بايد دې خبرې ته مو پام وي، چې که غواړئ اسلام او ټولنې ته ګټور وګړي شئ، د يو ولس مشري وکړئ او مخه يې اسلام ته راواړوئ؛ نو د

اسلام له بنسټونو دفاع وکړئ، پکار ده، چې د فقاهت ستنې پیاوړې کړئ او د نظر خاوندان شئ او که خدای مه کړه، زده کړه و نه کړئ؛ نو په دې دیني مدرسو کې مو پاتې کېدل او مېشتېدل حرام دي او نشئ کولای د اسلامي علومو د محصلینو له شرعي حقوقو برخمن شئ؛ البته د پوهې زده کړه پکار ده؛ خو لکه څنګه چې په فقهي او اصولي چارو کې زحمت ګالئ؛ د خپلې ځان د سمونې او اصلاح په لار کې هم ګامونه پورته کړئ؛ هر ګام، چې دعلم د زده کړې لپاره پورته کوئ؛ یو ګام هم د ځاني غوښتنو چکولو، د روحاني ځواکونو پیاوړي کولو او د اخلاق د مکارم او د معنویاتو د لاس ته راوړو لپاره پورته کړئ.

په واقع کې ددې علومو زده کړه، د نفس د تهذیب، د فضایلو او الهیه معارفلو او آدابو د لاس ته راوړو سریزه او مقدمه ده او د عمر تر پایه په سریزه کې مه پاتې کېږئ، چې پایله درځنې پاتې نشي. تاسې د یوې سترې او سپېڅلې موخې لپاره، چې خدای پېژندنه او د نفس تهذیب دی، دا علوم زده کوئ؛ دا علوم زده کوئ او باید د خپل کار د ثمرې او پایلې د لاس ته راوړو په

تکل کې شئ او خپلې اصلي او بنسټيزې موخې ته د رسېدو لپاره جديت وکاروئ.
تاسې چې کله ديني مدرسو ته راځئ؛ نو تر هر څه دمخه بايدد خپل ځان د سمونې په فکر او تکل کې شئ او تر هغه چې په ديني مدرسو کې مېشت ياست، د زده کړې ترڅنګ بايد خپل نفس هم تهذيب کړئ؛ نو چې کله له ديني مدرسو ولاړئ او د يوې سيمې او يو ولس مشري مو پر غاړه واخسته، تر څو د هغه سيمې وګړي مو له اخلاقي فضايلو ګټنه وکړي، عبرت واخلي او اصلاح شي کوښښ وکړئ، مخکې تردې چې ټولنې ته ننوځئ، ځان اصلاح او مهذب کړئ. اوس مو چې اوږې سپکې دي که ځان مو اصلاح او نفس مو تهذيب نه کړ؛ نو هغه مهال ځان اصلاح کولای نشئ، چې ټولنې ته ننووتئ.
ډېرې داسې څېزونه دي، چې انسان يې بېچاره کړی دی او له تهذيب او زده کړې يې لرې کړی دی، چې يو له هغوی څنې، ځينو ته همدا ږيره او پګړی ده. چې کله پګړۍ لږه غټه شوه او ږيره اوږده شوه؛ نو که مهذب نه وي؛ نو له زده کړې پاتې کيږي؛ مقيدېږي او ستونزمنه ده، چې اماره نفس تر پښو لاندې کړي او د چا د زده کړې په ټولګي کې حاضر شي. شيخ

طوسي [1]-علیه الرحمه-په دوه پنځوس کلنۍ کې هم زده کړیال و، حال داچې په درویشت کلنۍ کې یې ځینې کتابونه کښلي دي او ښایي د تهذیب کتاب یې په درویشت کلنۍ کې کښلی دی. [2] او په دوه پنځوس کلنۍ کې به یې د سید مرتضی[3] زده کړیالي کوله، چې هغه مقام ته رسیدلی دی. خدای دې نه

[1]. ابوجعفر محمد بن حسن طوسي (۳۸۵-٤٦٠ ه. ق) په "شیخ الطایفه" ملقب او د امامیه وو له سترو علماوو څنې دی. هغه د خپل وخت د فقیهانو او متکلمانو مشر و او په ادب، رجال، تفسیر او حدیث کې هم برلاسی و. ښوونکي یې شیخ مفید، سید مرتضی، ابن غضائری او ابن عبدون وو، شیخ د شیعه د حدیثو د دوو سترو کتابونو: استبصار او تهذیب خاوند دی، چې د امامیه وو له څلورګونو کتابونو څنې شمېرل کېږي. شیخ طوسي نجف د شیعه وو علمي مرکز کړ.

[2]. شیخ طوسید تهذیب کتاب، چې د شیخ مفید د مقنعه شرح ده، د خپل استاد (شیخ مفید ٤١٣ ه. ، ق مړ) پر ژوندون پیل کړی و. شیخ دا مهال څه نا څه شپږویشت کلن و. وګورئ: د شیخ آقا بزرګ تهراني په قلم د تبیان د تفسیر سریزه.

[3]. علي بن حسین بن موسی په "سید مرتضی" او "علم الهدی" مشهور (۳۵۵-٤۳٦ ه. ق) د اسلام او تشیع له سترو عالمانو څنې و. د شیعه وو ډېرې عالمانو؛ لکه شیخ طوسي ترې زده کړې کړي دي او کتابونه یې دادي: امالي، الذریعه الی اصول الشریعة، الناصریات، الانتصار او الشافي.

کړي، چې د فاضله ملکاتو تر لاس ته راوړنې او د روحاني ځواکونو تر پیاوړي کېدو مخکې د انسان زړه لږه سپینه او پګړۍ یې لږه ستره شي، چې له علمي او مانیزو ګټنو او له ټولو برکاتو وروسته پاتې شي؛ تر څو زړه سپینه شوي نه وي یو څه وکړئ؛ خدای دې نه کړي، چې د ځان تر جوړونې او اصلاح مخکې یو وګړي ته خلک مخه کړي، مقام ورکړي او شخصیت پیدا کړي او دی هم ځان ورک کړي او مخکې تردې، چې د اختیار واګې مو له لاسه واخستل شي، ځانونه اصلاح او جوړ کړئ. ځانونه په حسنه اخلاقو او غوره خویونو وپسولئ؛ اخلاقي رذایل له ځانه لرې کړئ او په زده کړه او بحثونو او وینو کې اخلاص ولرئ، چې خدای ته نږدې شئ. که په چارو کې نیت نږه نه وي؛ نو دا چار انسان له الهي درشله لرې کوي. داسې دې نه وي، چې تر اویا کالو وروسته مو کړنلیک او عملنامه پرانځي؛ نو العیاذ بالله اویا کاله له خدایه لرې شوي وسئ د هغه ډبرې کیسه مو اورېدلې ده، چې دوزخ ته لوېدلې وه؟ تر اویا کالو وروسته یې د دوزخ په تل کې د لوېدو عږ واورېدل شو. د یو روایت له مخې، حضرت رسول الله وویل: یو اویا کلن بوډا و،

چې ومړ او په دې اویا کالو کې د دوزخ پر لور روان و![1] پام، چې په دیني مدرسو کې تر پنځوسو ډېر و کم کلونو زحمت ګاللو وروسته دوزخیان نشئ. باید فکر مو وي. د نفس د تزکیې، تهذیب او د اخلاق او خویونو د سمونې او اصلاح لپاره کړلار او برنامه جوړه کړئ. د اخلاقو ښوونکی ځان ته وټاکئ، د نصیحتونو، وعظ او ویناوو غونډې جوړې کړئ او په یوازې ځان څوک ځان مهذبولای نشي.

که دیني مدرسې همداسې د اخلاقو له ښوونکیو او د نصیحتونو، وعظ او ویناوو له غونډو تشې وي؛ نو په ورکاوي او پوپناه کېدو به محکومې وي؛ څنګه ده، چې د فقهې او اصولو پوهه ښوونکي ته اړتیا لري، زده کړه او بحث غواړي، په دنیا کې د هرې پوهې او صنعت لپاره ښوونکی پکار دی، څوک په خپلسر نه کارپوهېږي، نه متخصصېږي او نه فقیه او عالمېږي؛ خو معنوي او اخلاقي علوم ـچې د انبیاوو د بعثت موخه او تر ټولو لطیفې او دقیقې پوهې دي-ښوونې او زده کړې ته اړتیا نه لري او

---

[1]. فیض کاشاني؛ کلمات مکنونه؛ ۱۲۳ مخ.

په خپلسر او بې له کوم ښوونکي لاس ته راځي ؟! څو ځل مې اورېدلي، چې سید جلیلي[1]...

د مرحوم شیخ انصاري[2] د اخلاقو او معنویاتو ښوونکی او د فقهې او اصولو استاد و.

---

[1]. سید علي بن سید محمد (۱۲۸۳ ه. ق مړ) د خپلې زمانې د عرفان او زهدله سترو شخصیتونو څخه و، چې له شیخ انصاري او سید حسین د شوشتر له امام جمعې یې اجازه درلوده. سید د ډېرې مودې لپاره په شوشتر کې په قضاء او افتاء بوخت و؛ بیا یې نجف اشراف ته مهاجرت وکړ او هلته د شیخ ا نصاري د فقهې په زده کړه کې حاضر شو او شیخ هم د هغه د اخلاقو په زده کړه کې حاضرېده؛ هغه د شیخ انصاري وصي و او د شیخ د تر فات وروسته یې پر ځای د تدریس پر کرسۍ کېناست. مرحوم سید علي د آخوند ملا حسینعلي همداني ښوونکی او استاد و، چې پخپله یې خورا زده کړیالان درلودل او د هغوی په روزنه بوخت و، چې د میرزا جواد ملکي تبریزي، سید احمد کربلایي، شیخ محمد بهار، سید علي قاضي تبریزي، علامه طباطبایي په څېر رسېدلي وګړي یې د ښوونځي زده کړیالان دي.

[2]. شیخ مرتضی انصاري (۱۲۱٤-۱۲۸۱ ه. ق) په "خاتم الفقهاء و المجتهدین" ملقب او د پیغمبر اکرم د ستر صحابي حضرت جابر بن عبدالله انصاري (رض) له لمسیانو څخه و، چې د علم اصول له نابغو څخه دی، چې په دې فن کې یې ستر بدلونونه رامنځ ته کړل، څخه استادان یې

الهي انبياء ددې لپاره مبعوث شوي، چې انسان وروزي؛ انسان جوړ کړي، بشر له له ناوړه کړنو، چټليو، فسادونو او اخلاقي رذايلو لرې کړي او له فضايلو او حسنه آدابو سره يې اشنا کړي؛ "بعث لاتمم مکارم اللاخلاق"[1]، داسې علم، چې خدای ورته دومره توجه کړې او انبياء يې ورته مبعوث کړي دي؛ اوس زموږ په ديني مدرسو کې دود نه دي او څوک ورته په ښه توګه ارزښت نه ورکوي او په ديني مدرسو کې د معنوي ښوونو د لږوالي له امله کار تردې رارسېدلی، چې مادي او دنيوي چارو په روحانيت کې سوری کړی دی او ډېری يې له روحانيت او معنويته لرې کړي دي، چې بېخي نه پوهېږي، چې له بېخه روحانيت څه ته وايي او يو روحاني او ملا څه دنده لري او څه کړلار او برنامه بايد ولري. ځنې يوازې په دې هڅه کې دي،

دادي: شيخ موسی کاشف الغطاء، ملا احمد نراقي او سيد محمد مجاهد. شيخ انصاري ستر فقيهان وروزل، چې له هغوی ځنې: آخوند خراساني، ميرزای شيرازي او د ميرزا محمد آشتياني نوم اخستای شو. ځنې آثار يې دادي: "فرآئد الاصول "(په رسائل مشهور)، او مکاسب، چې مشهور درسي کتاب دی

[1]. "مبعوث شوی يم، چې د اخلاقو مکارم مو بشپړ کړم. " مجمع البيان، د سورت قلم د څلورم آيت تر تفسير لاندې.

چې یو څه ټکي زده کړي او په خپله سیمه او یا په بل ځای کې یو مقام او شخصیت لاس ته راوړي او له نورو سره لاس او پنجه نرمه کړي ! لکه څنګه یې چې ویل: پرېږده، چې "شرح لمعه" ولولم، پوهېږم، چې د کلي له خان سره څه وکړم. داسې دې نه وي، چې د هماغه زده کړې له پیله مو موخه د پلاني منصب او مقام لاس ته راوړل وي او موخه مو دا وي، چې د پلانۍ سیمې یا کلي مشران شئ شونې ده، چې دې ځاني غوښتنو او شیطاني هیلو ته ورسئ؛ خو ځان او اسلامي ټولنې ته به مو بې له ضرره بل څه لاس ته نه وي راوړي. معاویه بن ابي سفیان د یوې مودې لپاره رئیس و؛ خو د ځان لپاره یې بې له شېرو، لعنت او د آخرت له عذابه هېڅ هم و نه ګټل.

پکار ده، چې ځانونه تهذیب کړئ، چې کله د یو ټبر یا سیمې مشران شوئ، هغوی هم تهذیب کړئ. د ټولنې د اصلاح او جوړونې لپاره ګامونه پورته کړئ او موخه مو دې داوي، چې اسلام او مسلمانانو ته خدمت وکړئ. که د خدای لپاره ګام پورته کړئ؛ نو خدای "مقلب القلوب" دی؛ زړونه به تاسې ته متوجه کړي: "ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات سیجعل لهم الرحمان

ودا "[1] تاسې د خدای په لاره کې زحمت وګالئ، سرښندنې وکړئ؛ نو خدای به مو هم بې اجره پرېنږدي؛ که په دې دنیا کې نه شول؛ نو په آخرت کې به مو اجر درکړي او که په دې دنیا کې یې اجر درنه کړ؛ نو څومره ښه. دا دنیا خو څه ارزښت نه لري. دا اړ دوړ او شخصیتونه به څو ورځې وروسته پای ته ورسي، د خوب په څېر د انسان د سترګو له مخې تېرېږي؛ خو اخروي اجر ناپایه او لایتناهي دی.

دیني مدرسو ته خبرداری

شونې ده، چې ناپاکه لاسونه په خپلو ناوړه تبلیغاتو، زهرو شیندلو، اصلاحي او اخلاقي برنامې او کړلارې بې ارزښته وښیي، پر ممبر کېناستل او خلکو ته وعظ او نصیحت کول مو له علمي مقام سره په ټکر کې وبولي او د مممبري د نوم د ټاپې په لګولو هغه وګړي له کاره شاته کړي، چې د دیني مدرسو د اصلاح او تنظیم په تکل کې دي. نن کېدای شي په ځینو دیني

[1]. او هغوی چې ایمان راوړی دی او نېکچاري کوي؛ نو رحمان خدای به یې (د نورو) په زړونو کې مینه واچوي. (مریم/۹٦)

مدرسو کې پر ممبر کېناستل او موعظه کول ننګ وګڼل شي؛ خو له دې غافله دي، چې حضرت امیر المؤمنین-علیه السلام- ممبري و او پر ممنبر یې خلکو ته نصیحت کاوه، خلک یې پوهول، آګاه کول او لارښوونه یې ورته کوله او نور امامان هم همداسې وو.

کېدای شي مرموزو وګړیو دا ناوړه تبلیغات کړي وي، چې له دیني مدرسو نه د معنویاتو او اخلاقیاتو کډه بار کړي او په پایله کې زموږ دیني مدرسې له پښو او کاره وغورځوي، خدای مه کړه په دیني مدرسو کې مو ډلې جوړونې، ځانمني، درز او اختلافونه راپیدا شي؛ په دیني مدرسو کې وګړي یو له بل سره لاس و ګرېوان شي او د یو بل پر وړاندې لیکې جوړې کړي، د یو بل سپکاوی وکړي او یو بل دروغجن کړي او په اسلامي ټولنه کې بې پته شي، تر څو پردي او د اسلام دښمنان وکولای شي، چې پر دیني مدرسو برلاسي شي او له کاره او پښو یې وغورځوي. د دیني مدرسو بدغواړي پوهېږي، چې ولسونه د دیني مدرسو ملاتړ دي او تر هغه یې چې ولسونه ملاتړ وي؛ نو له کاره او پښو غورځول یې ناشونی چار دی.

خو هغه ورځ، چې د ديني مدرسو زده کړيالان او په ديني مدرسو کې وګړي له اخلاقي او اسلامي مبانيو او اصولو لرې شول، يو له بل سره لاس و ګرېوان شول، اختلاف او ګوندي يې وکړه، مهذب او منزه نه وو، په ناوړه او چټلو چارو يې لاس پورې کړ؛ نو قهراً به ولس پر ديني مدرسو او روحانيت او ملايانو بدبينه او بدګڅي شي او د ديني مدرسو له ملاتړه به لاسونه واخلي؛ نو په پايله کې به د دښمنانو او پرديو لاسونه د ديني مدرسو د بندولو او کاره غورځولو لپاره رااوږده شي. که ګورئ، چې دولتونه له ديني مراجعو او علماوو ډاريږي او حساب ترې وړي، ددې لپاره دي، چې د ولسونو ملاتړ ورسره دی او ددې احتمال ورکوي، چې که د يو ملا او روحاني سپکاوی وکړي؛ نو ولسونه به ورپسې راپاڅي او پر لارويونو به لاس پورې کړي؛ خو که روحانيان او ملايان سره اختلاف وکړي او يو بل يې بدنام کړل او پر اسلامي آدابو او اخلاقو مؤدب نه وو؛ نو په ټولنه کې به له پښو وغورځيږي او ولس به يې هم له ملاتړه لاسونه واخلي [1] ولس تمه لري، چې تاسې ملايان او

---

[1]. حضرت علي (ع) وايي: " لو ان حملة العلم حملوه بحقه، لاحبهم الله و ملائکته و اهل طاعته من خلقه؛ ولکنهم حملوه لطلب الدنيا فمقتهم الله و

روحانیان په اسلامي آدابو مؤدب ووسئ؛ حزب الله ووسئ، د دنیا له ساختګي ځل بله ځان وساتئ؛ د اسلامي آرمانو د پرمختګ او اسلام او ولس ته په خدمت کې له هېڅ سرښندنې ځان ډډه نه کړي؛ د خدای تعالی په لار کې او د خدای د رضا د لاس ته راوړنې لپاره ګامونه پورته کړئ او بې له ایکي یو خدای، چې د هستۍ پنځګر دی، بل ته توجه و نه کړئ؛ خو که د خپلې تمې پر خلاف یې ولیدل، چې ماوراء الطبیعه ته د توجه پر ځای مو دنیا ته توجه کړې او د نورو په څېر د دنیوي او وګړیزو ګټو په ګټلو پسې وسئ او د دنیا د پرېوتیو ګټو پر سر سره شخړې کوئ او العیاذبالله اسلام او قرآن مو خپل لوبځی کړی دی او د دنیا د پرېوتیو، چټلو او بې ننګه ګټو په پار مو له دینه لنګه غوا جوړه کړې، چې رالوشئ یې؛ نو ولس به هم کږلاری شي، بدبینه به شي او تاسې به هم مسوول یاست. که

هانوا علی الناس=که د علم حاملان یې هغسې، چې وړ یې دی، حمل کړي؛ نو په تحقیق، چې خدای، پرښتې او له خدایه د فرمان وړونکیو پرښتو به خوښ وي؛ خو هغوی د دنیا غوښتو لپاره علم وغوښت؛ نو خدای پرې غوسه شو او د خلکو په نزد خوار شول. " (تحف العقول؛ د امیرالمؤمنین د خبرو باب)۲۰۱ مخ.

ځنې پګړۍ لرونکي او ملایان د خپلو ګټو په خاطر یو له بل سره لاس و ګرېوان دي، یو د بل سپکاوی کوي، یو بل فاسق ګڼي، اړ دوړ یې جوړ کړی وي او د ځینو چارو او منصبونو د نیوو په خاطر یو بل سره سیالۍ کوي، هیاهو او شورزوږ یې جوړ کړی او له اسلام او قرآن سره یې خیانت کړی دی؛ له الهي اماناتو سره یې خیانت کړی دی. خدای تبارک و تعالی د اسلام سپېڅلې دین راته امانت پرېښوولی دی؛ دا قرآن کریم د خدای ستر امانت دی؛ دیني علماء او روحانیون الهي امانتساتي دي او دنده لري، چې دا ستر امانت وساتئ او خیانت ورسره و نه کړئ او دا ځان ځاني، شخصي اختلافات او دنیوي خیانتونه له اسلام او د اسلام له پېغمبر سره ستر خیانت دی.

زه نه پوهېږم دا اختلافات، څولاسي او ګوندي د څه لپاره ده؟ که د دنیا لپاره وي، تاسې خو څه دنیا نه لرئ او که د دنیا له خوندونو او ګټو برخمن وئ؛ نو بیا به هم د اختلاف ځای نه و؛ خو داچې روحاني و نه وسئ او له روحانیته مو یوازې ږیره او پګړۍ په ارث وړي وي. هغه روحاني، چې له ماوراء الطبیعه سره په اړیکه کې دی، هغه روحاني، چې د اسلام له ژوندیو او جوړونکیو ځانګړنو برخمن دی، هغه روحاني، چې ځان د علي

بن ابیطالب-علیه السلام- لاروی گڼي؛ نو ناشونې ده، چې د دنیا ځل بل او مشتهیاتو ته توجه وکړي؛ دا خو لا لرې خبره ده، چې د هغې پر سر یو له بل سره اختلاف وکړي! تاسې چې له حضرت علي نه د لاروۍ ادعا کوئ؛ نو لږ تر لږه ددې ستر انسان ژوند خو لږ مطالعه کړئ؛ وګورئ، چې واقعاً له هغه کومه لاروي او پلوي کوئ که نه ؟ آیا د آنحضرت د زهد، تقوا، ساده او بې ریا ژوند په اړه له څه خبر یاست که نه ؟ آیا د آنحضرت له مبارزو، دېوزلیو په ملاتړ له جګړو نه څه خبر یاست که نه ؟ او عمل پرې کوئ که نه ؟نو وګورئ، چې د نورو مسلمانانو په پرتله په دې اړه څه امتیاز لرئ.[1]

هغوی چې نن د نړۍ یوې برخې ته اور اچولی او خاوره یې د انسانانو په وینه لړلې او مړي کوي؛ ددې لپاره دي، چې د ولسونو د مالونو او پانګو په لوټولو کې یو له بله مخکې شي او کمزوري او وروسته پاتې هېوادونه تر خپلې واکمنۍ لاندې

---

[1]. شیخ صدوق؛ صفات شیعه او همداراز بحارالانوار؛ ٦٥ ټوک، ٨٣-٩٥ او ١٤٩-١٩٦ مخونه. د "ایمان او کفر" کتاب، د (ان الشیعة هم اهل دین الله.. .)باب، "باب صفات الشیعه و اصنافهم. . . " خمیني روح الله؛ شرح چهل حدیث، ٢٩ حدیث.

راوړي؛ نو د آزادۍ، د هېوادونو د آبادۍ، له خپلواکۍ او تماميت ارضي او نورو تېرايستونکيو عنوانونو په نامه هره ورځ د نړۍ په يوه برخه کې اور بلوي او په میلیونو ټنونه بمبونه د بې پناه ولسونو پر سر بمباروي، چې دا چار د اهل دنيا، چې هغسې چټل ذهنونه لري په منطق کې سم دی؛ خو د هغوی په منطق کې ستاسې خپلمنځی اختلاف سم نه دی. که و مو پوښتي، چې ولې اختلاف لرئ، د څه پر سر سره نښتي ياست؛ نو څه ځواب به ورکوئ؛ تاسې په دنيا کې له څه برخمن ياست، چې پر سر يې جګړه لرئ ؟ستاسې میاشتنۍ تنخواه، چې ښاغلي يې درته د "شهريه " په نامه درکوي، په میاشت د نورو د سګرټ له خرڅې هم لږ دی ! ما په يوه مجله که ورځپاڼه کې ولوستل، چې "واتيکان" په واشنګټن کې خپل کشيش ته ډېر رقم پيسې او بودجه لېږي او حساب مې کړل او و مې ليدل، چې د شيعه وو تر ټولو ديني مدرسو يې بودجه لوړه وه ! آيا تاسې هم دا کوم ژوند، چې لرئ سمه ده، چې يو له بل سره اختلاف وکړئ او د يو بل پر خلاف ټلواله جوړه کړئ؟

د ټولو هغو اختلافاتو جرړه له دنيا سره په مينه کې ده، چې ټاکلې او سپيڅلې موخه و نه لري او که په تاسې کې هم داسې

کوم اختلاف وي؛ ددې لپاره دی، چې له دنیا سره مینه مو له زړه نه ده کابرلې او له هغه ځایه، چې د دنیا ګټې محدودې دي؛ نو هر یو یې لاس ته راوړو ته یو له بل سره سیالي کوئ. تاسې د پلاني مقام غوښتونکي یاست او نور یې هم غواړي؛ نو دا چار قهراً د حسادت او شخړې لاملېږي؛ خو الهي انسانانو، چې له دنیا سره یې مینه له خپل زړه کابرلې ده او بې له خدایه بله موخه نه لري؛ هېڅکله سره نه نښلي او دا مصیبتونه او مفاسد هم نه راولاړوي. که نن ټول الهي پیغمبران په یوه ښار کې راټول شي؛ نو هېڅکله به دوه لاسي نشي او اختلاف به سره و نه کړي؛ ځکه موخه او مقصد یې یو دی؛ د ټولو زړونه حق تعالی ته متوجه دي او د دنیا له مینې نه تش دي.

که ستاسې کړنې، د ژوند وضع او خوی داسې وي، چې اوس ښکاري؛ نو ووېرېږئ له دې، چې دنیا ولاړ شئ؛ خو د علي بن ابیطالب (ع) لارویان و نه وسئ؛ ووېرېږئ له دې، چې په توبه کولو بریالي نشئ او د آنحضرت له شفاعته بې برخې پاتې شئ؛ مخکې له دې، چې فرصت مو له ګوتو ووځي، د چارې په لټه کې شئ؛ له دې رسوا او مبتذلو اختلافاتو لاس واخلئ. دا ګوندي او دوه لاسي ناسمه ده. مګر تاسې له دوو ملتونو ځنې

یاست؟مگر مذهب مو له بېلابېلو ځانگو دی؟ ولې نه پوهېږئ ؟ ولې یو له بل سره مینه، ورورولي او رښتینولي نه لرئ ؟ آخر ولې؟

دا اختلافات خطرناک او په ځان پسې نه جبرانېدونکي مفاسد راوړي. دیني مدرسې له منځه وړي او تاسې په ټولنه کې ضایع او بې پته کېږئ؛ دا گوندي یوازې ستاسې په تاوان نه تمامېږي، یوازې تاسې نه بې پته کوي؛ بلکې د یوې ټولنې، د یو ولس او اسلام د بې پتۍ لاملېږي. که له اختلافاتو مو یو فساد راولاړ شي؛ نو د خدای په نزد به پر ستره نه بښل کېدونکې گناه ککړ شوي یاست؛ ځکه ټولنه مو فاسده کړې ده او د دښمن د نفوذ لپاره مو لار هواره کړې ده. کېدای شي پټ لاسونه د دیني مدرسو د له منځه وړو په خاطر گوندي او دوه لاسي رامنځ ته کړي او په بېلابېلو لارو د نفاق او دوه لاسۍ تخم و شیندي، افکار مسموم او ذهنونو مشوب کړي، "شرعي دندې" جوړې کړي او په دې شرعي دندو، په دیني مدرسو کې فساد راولاړ کړي، چې په دې وسیله هغه کسان له صحنې بهر کړي، چې اسلام ته گټور دي او و نشي کولای، چې اسلام او اسلامي ټولنې ته خدمت وکړي پکار ده، چې پوه او هوښیار وسئ او ځان تېرنه باسئ، چې

داسې زما د شرعي دندې غوښتنه ده او زما شرعي دنده داسې او هغسې ده. کله شیطان انسان ته دندې او مسوولیتونه ور ترغاړې کوي، کله ځاني غوښتنې او ځانمني د شرعي دندو په نامه انسان ځینو چارو ته هڅوي؛ دا شرعي دنده نه ده، چې انسان د بل انسان سپکاوی وکړي او په خپل دیني ورور پسې خوله راوسپړي. دا له دنیا سره مینه او ځاني غوښتنې دي او دا د شیطان تلقینات دي، چې انسان یې دې تورې ورځې ته کېنولی؛ دا دښمني د دوزخیانو دښمني ده: ان ذلک لحق تخاصم اهل النار[1]. په دوزخ کې شخړې او دښمنۍ وي؛ دوزخیان شخړې او دښمنۍ کوي او یو له بل سره لاس وګرېوان دي؛ که تاسې د دنیا په سر سره شخړه کوئ؛ نو پوه شئ، چې ځانونو ته مو دوزخ چمتو کوئ او د دوزخ پر لور روان یاست. اخروي چارې خو څه شخړه نه لري؛ اهل اخرت یو له بل سره په سوله او هوسا کې ژوند کوي؛ زړونه یې د خدای او دخدای د بندګانو له مینې ډک وي؛ د خدای له بندګانو سره مینه له خدای سره د مینې یوه وړانګه ده، د خدای د مینې سیوری دی.

[1]. ص/٦٤

تاسې په خپلو لاسونو اور مه لګوئ؛ د دوزخ اور مه بلوئ؛ د دوزخ اور د انسان په ناوړه کړنو بلېږي او دا د بشر ناوړچاري ده، چې د دوزخ اور بلوي. و يې ويل: جزنا و هی خامدة[1] (موږ له دوزخه تېر شو او هغه مړ او غلی و) که بشر په خپلو ناوړچاريو د دوزخ اور بل نه کړي؛ نو د دوزخ غلی دی. ددې طبيعت باطن دوزخ دی؛ د طبيعت اقبال د دوزخ اقبال دی او چې کله انسان له دې دنيا بلې دنيا ته کډن شي او له سترګو يې پردې لرې شي، پوهېږي، چې: ذلک بما قدمت ايديکم. [2] و جدوا ما عملوا حاضراً. [3]هر څه چې انسان په دې نړۍ کې کوي، په هغه نړۍ کې يې د سترګو مخې تهويني او مخې ته يې انځورېږي.

---

[1]. دې حديث ته اشاره ده: ولهذا لما سئل بعض ائمتنا عن عموم الاية المذکورة. (مريم/۷۱) قال: جزنا ها و هی خامدة. او ددې لپاره، چې کله زموږ له يوه امامه ددې آيت د شمول په باب پوښتنه وشوه، ځواب يې ورکړ: موږ له دوزخه تېر شو او هغه مړ او غلی و. علم اليقين؛ دويم ټوک، ۹۱۷ مخ.

[2]. دا د هغه څه له امله دي، چې له مخکې مو رالېږلي دي. (آل عمران/۱۸۲)

[3]. او خپلې کړنې به حاضرې ومومي. (کهف/۴۹)

فمن يعمل مثقال ذرة خير يره و من يعمل مثقال ذرة شراً يره.[1] ته وا د ژوند فيلم مو ډک شوی دی او په هغه نړۍ کې به ښوول کيږي او څوک به ترې انکار او نټه هم نشي کولای. زموږ پر ټولو کړنو به مو د بدن غړي شاهدي وايي: قالوا انطقنا الله الذی انطق کل شی ءٍ.[2] د هغه خدای پر وړاندې، چې هر څه پر خبرو کوي، له خپلو ناوړو کړنو انکار نشئ کولای او پټولای يې هم نشئ. لږ فکر وکړئ، دورانديش او لرليدي وسئ؛ د چارو عاقبت وسنجوئ؛ هغه خطرناک عواقب رایاد کړئ، د قبر له فشار، عالم برزخ او ستونزو يې غفلت مه کوئ. لږ تر لږه پر دوزخ باور ولرئ او که انسان واقعاً په دې عقباتو باور ولري؛ نو د خپل ژوند دود به بدل کړي او که تاسې هم په دې چارو يقين او باور ولرئ؛ نو داسې خوشې او سرايله به نه گرځئ او خپل هر يو گام او ژبې ته به مو پام وي او د خپل نفس د تزکيې او اصلاح لپاره به هلې ځلې کوئ.

---

[1]. که څوک د مثقال هومره نېکي وکړي؛ هغه به مومي او که څوک د مثقال هومره بدي وکړي؛ هغه به مومي. (زلزال۷-۸)

[2]. وايي: هغه خدای چې هر څه په خبرو راولي، موږ يې هم په خبرو کړو. (فصلت/۲۱)

الهي پېرزو

خدای د خپلې پېرزو له مخې خپلو بندګانو ته عقل ورکړی دی؛ د تهذیب او تزکیې ځواک یې ورکړی دی. انبیاء او الیاء یې رالېږلي، چې بندګانو ته یې لارښوونه وشي او ځانونه اصلاح کړئ، چې د دوزخ پر ستر عذاب اخته نشي او که دا مخنیونې د انسان د تهذیب او ادبولو لامل نشي؛ نو خدای تعالی یې په نورو لارو ادبوي. په بېلابېلو سختیو، ستونزو، بېوزلۍ او رنځونو یې خپلو ناوړچارۍ ته متوجه کوي. د یو ماهر طبیب په څېر کوښښ کاندي، چې دا رنځور بشر نور هم په اروایي رنځونو اخته نشي او له دې رنځونو یې وژغوري. که پر بنده د خدای پېرزو وي؛ نو خدای پرې داسې بلاګانې راوړي، چې په هغوی یې حق تعالی ته متوجه کړي او مهذب شي. لار همدا ده او بې له دې بله لار نشته؛ خو انسان باید په خپلو پښو دا لار ووهي او پایلې ته ورسي او که له دې لارې هم پایلې ته و نه رسېد او د بې لارې او کږلارې بشر درملنه و نه شوه او ځان یې د جنتي نعمتونو وړ نه کړ؛ نو د ځلکدن پر مهال پرې یو لړ دباوونه او

فشارونه راوړي، چې خپلو ناوړچاريو ته يې پام شي، بيا يې هم که پايله ور نه کړه؛ نو په قبر، عالم برزخ او تر هغه وروسته پرې فشارونه او کړاوونه راوړي تر څو پاک، سوتره او سپېڅلی شي او د وزخې نشي. دا ټولې د حق تعالی له لوري پر انسان هغه پېرزوگانې دي، چې له دوزخې کېدو يې مخنيوی وشي؛ خو که د حق تعالی له دې ټولو پېرزوگانو او توجهاتو سره سره يې درملنه و نه شوه؛ نو بيا به څه کېږي؟؛ نو د ناچارۍ له مخې د وروستۍ درملنې وار، چې هماغه سره کول دي، رارسي کېدای شي، چې انسان مهذب او اصلاح نشي او دا درملنې پرې اغېزمنې نشي او دې ته اړتيا پيدا شي، چې کريم او مهربان خدای خپل بنده په اور اصلاح کړي؛ لکه څنگه چې سره زر بايد په اور نرم او سوچه شي.

د "لابثين فيها احقابا"[1] د آيت تر تفسير لاندې روايت شوی دی، چې دا "حُقب" د اهل هدايت او هغو کسانو لپاره دی، چې د ايمان اصل يې خوندي پاتې شي.[2] زما او تاسې لپاره دی، چې

---

[1]. (نباء/۲۳) حُقب يا حُقُب اوږد مهال ته وايي.

[2]. و روی العياشی باسناده عن حمران قال سئلت اباجعفر-عليه السلام-عن هذه الاية: " لابثين فيها احقابها" فقال هذه فی الدين يخرجون من النار.

مؤمن ووسو. خدای پوهېږي، چې د هر چا "حُقب" څو زره کاله دی. هسې نه کار مو هغه ځای ته ورسي، چې نورې دا درملنې ګټورې نه وي او د آخرت د وړتیا لپاره د وروستۍ درملنې او درمل وړتیا ومومو او پکار شي، چې خدای مه کړه انسان د یوې مودې لپاره دوزخ ته ولاړ شي او په اور کې وسوځي او له دې اخلاقي رذایلو، اروايي چټلیو او خبیثو شیطاني ځانګړنو پاک شي او له "جنات تجري من تحتها الانهار"[1] څخه د برخمنېدو وړتیا پیدا کړي. دا د خدای د هغه ډلې بندګانو په اړه ده، چې د ګناه او سرغړونې لمنه یې دومره پراخه نه وي شوې، چې د حق تعالی پېرزو او رحمت ترې په ټولیزه توګه واخستل شي او لا تر اوسه پکې جنت ته د تګ لپاره وړتیا وي. خدای مه کړه انسان د ګناهونو د ډېروالي له امله د حضرت باري تعالی له درشله وشړل شي او له الهي رحمته بې

عیاشي په خپل سند له حمران روایت کړی، چې امام باقر (ع)، مې د " لابثین فیها احقابها" آیت په هکله وپوښت، راته یې وویل: دا د هغه کسانو په هکله دی، چې له اوره وځي. مجمع البیان لسم ټوک، ۴۲۴ مخ د نباء د ۲۳ آیت تر تفسیر لاندې.

[1]. جنتونه، چې تر ونو لاندې یې ویالې بهېږي. (مجادله/۲۲)

برخي شي او دوزخ ته له ننووتو پرته ورته بله نه وي پاتې او کړاو، غوسه او عذاب پرې راشي.
هسې نه چې ستاسې اعمال، کړنې او وېناوې داسې وي، چې دا پېرزوګانې دربانديې ونشي او اور ته له ننووتو پرته بله لار و نه لرئ. تاسې اوس يوه توده ډېره د لنډې مودې لپاره په خپل لاس کې نشئ نيولای؛ نو ځان د دوزخ له اوره وساتئ. دا اور له ديني مدرسو او ديني علماوو او روحانيت له ټولنې بهر کړئ؛ دا نفاقونه او اختلافونه له خپل زړه بهر کړئ. د خدای له خلق سره په غوره چلن وچلېږئ، غوره معاشرت وکړئ او د مينې او محبت په سترګه ورته وګورئ؛ البته له ناوړچاري او ګناهکار سره يې د ګناه او ناوړچارۍ له امله ښه چلن مه کوئ او ناوړه چارې يې وريادې کړئ او له ناوړو چارو يې منع کړئ؛ خو له ګډوډۍ، شورزوږ او بلوا ځان وساتئ. د خدای له نېکو او صالحو بندګانو سره نېکي وکړئ. د عالمانو په علم په خاطر، هغوی چې پر نېکه لار دي، د صالح عمل په خاطر يې او هغوی چې جاهل او ناپوهه دي ددې لپاره، چې د خدای بندګان دي، درناوی يې وکړئ، ښه چلن ورسره وکړئ، مينه ورسره وکړئ، رښتينولي او ورورولي ورسره وکړئ او مهذب ووسئ. تاسې

غواړئ یوه ټولنه تهذیب او ورته لارښوونه وکړئ؛ څوک چې ځان اصلاح او سمبال نه کړي؛ نو څنګه به وکولای شي، چې نورو ته لارښوونه وکړي ؟ د شعبان د میاشتې یو څو ورځې پاتې دي، کوښښ وکړئ په دې څو ورځو کې په توبه او د نفس په سمونه بریالي شئ او په روغ نفس د رمضان مبارکې او سپېڅلې میاشت ته ورننوځئ.

د شعبانیه مناجاتو په اړه څو ټکي

آیا په دې میاشت کې مو په شعبانیه مناجاتو[1]-چې د شعبان په ټوله میاشت کې یې پر ویلو سپارښتنه شوې ده- د خدای تبارک او تعالی مناجات کړي دي ؟ او ددې دعا له لوړو مضامینو مو د ربوبیت ذات په اړه ډېر ایمان او معرفت لاس ته راوړی دی؟ ددې دعا په اړه راغلي دي، چې دا دعا د حضرت امیر - علیه السلام- او د زامنو یې ده او ټولو امامانو به دا دعا ویله او په دې

[1] او ۲. اقبال الاعمال؛ د شعبان د میاشتې اعمال، ۶۸۵ مخ؛ مصباح المجتهد و سلاح المتعبد؛ ۳۷٤. بحارالانوار؛ ۹۱ ټوک، د"الذکر و الدعاء" کتاب، ۳۲ باب، دولسم حدیث، ۹۷-۹۹.

دعا به یې خدای یاداوه؛ [1]او داسې دعاګانې ډېرې کمې پیدا کیږي، چې په اړه یې راغلي دي، چې ټولو امامانو ویله او په هغې یې د خدای مناجات کول. په حقیقت کې دا مناجات د رمضان د سپېڅلې میاشتې د دندو منلو ته یوه سریزه او چمتوتیا ده او کېدای شي ددې لپاره وي، چې پوه او آګاه انسان ته د روژې انګېزه او ثمره ورښيي.

امامانو به ډېرې چارې د دعا په ژبه ویلې. د دعا ژبه له نورو ژبو سره خورا توپیر لري، چې آنحضرتانو درلودې او احکام به یې پرې بیانول. ډېرې روحاني چارې، ماوراالطبیعه چارې، دقیقې الهي چارې او هغه څه چې د معرفة الله په اړه دي یې د دعا په ژبه بیان کړي دي؛ خو موږ دعاګانې تر پایه وایو؛ خو په خواشینۍ، چې دې معناوو ته بېخي پام نه کوو او له بېخه نه پوهېږو، چې څه ویل غواړي.

په دې مناجاتو کې وایو: الهی هب لی کمال الانقطاع الیک؛ و انر ابصار قلوبنا بضیاء نظرها الیک، حتی تخرق ابصار القلوب

حجب النور فتصل الی معدن العظمة و تصير ارواحنا معلقة بعز قدسک.[1]

کېدای شي د" الهی هب لی کمال الانقطاع الیک " جمله ددې معنی ښوونکې وي، چې آگاه الهي انسانان باید د رمضان مبارکې میاشتې ته چې په حقیقت کې د دنیا له خوندونو د پرېکون او ځان ساتنې میاشت ده (او دا پرېکون او انقطاع په بشپړه توگه هماغه د "الی الله" پر لور انقطاع دی) ځان چمتو کړي. بشپړ پرېکون او انقطاع دومره په اسانه لاس ته نه راځي. خورا کړخت، تمرین، زحمت، ریاضت، استقامت او ممارست غواړي، چې وکولای شي، په ټول ځواک بې له خدایه او "ماسوی الله" پرېکون او انقطاع وکړي او بې له خدایه بل ته یې توجه نه وي؛ ټول انساني غوره ځانگړنې او خویونه له نورو نه په پرېکون او په "الی الله" کې نغښتي دي او که څوک ورته ورسېد؛ نو سترې نېکمرغۍ ته به رسېدلی وي؛ خو دنیا ته په

---

[1]. خدایه !له دنیا بشپړ پرېکون او ستا پر لور توجه راکړه او د زړه سترگې مو د خپل دیدار په رڼا روښانه کړه، چې د زړه سترگې د رڼاوو پردې وشلوي او د ستریا او جلال معدن ته ورسي او ځانونه مو ستا په قدسي درشل پورې وتړل شي.

وړوکي توجه ناشوني ده، چې د "الی لله" پر لور پرېکون پلي شي او که څوک وغواړي، د رمضان د مبارکې مياشت روژې په هغو آدابو ونيسي، چې ترې غوښتل شوي دي؛ نو پکار ده، چې بشپړ پرېکون او کامل انقطاع ولري، تر څو وکولای شي ددې سپېڅلې مېلمستيا مراسم او آداب پر ځای کړي او د کوربه مقام ته تر هغه چې شونې وي، عارف شي. د رسول اکرم صلی الله عليه و آله وسلم د وينا له مخې (د هغه خطبې له مخې، چې آنحضرت (ص) ته منسوبه ده)د رمضان په مياشت کې ټول بندگان د خدای مېلمستيا ته بلل کېږي او په خپله د پالونکي څښتن مېلمانه دي. تردې چې وايي: ايها الناس، انه قد اقبل اليکم شهرالله. . . . . . وقد دعيتم فيه الی ضيافة الله.[1] دا څو ورځې، چې د رمضان مبارکې مياشت ته پاتې دي، لږ فکر وکړئ؛ ځان اصلاح کړئ، حق تعالی ته توجه وکړئ؛ له خپلو ناوړه کړنو توبه وکړئ او که خدای مه کړه کومه گناه مو کړې وي؛ نو د رمضان مبارکې مياشت ته تر ننووتو د مخه توبه وکړئ.

---

[1]. خلکو ! د خدای مياشت راغله. . . . او تاسې په دې مياشت کې د خدای مېلمستيا ته بلل شوي ياست. وسائل الشيعه؛ اووم ټوک، "کتاب الصوم"، "ابواب احکام شهر رمضان"، اتلسم باب، ۲۰ حديث، ۲۷۷ مخ.

خپله ژبه مو د حق تعالی په مناجاتو عادت کړئ؛ هسې نه چې د رمضان په مبارکه میاشت کې غیبت، تهمت او لنډه داچې گناه وکړئ او په ربوبي محضر کې له الهي نعمتونو سره د باري تعالی په دربار کې گناهکار حاضر شئ. تاسې په دې شریفه میاشت کې د حق تعالی مېلمستیا ته بلل شوي یاست: دعیتم فیه الی ضیافة الله. ځان د حضرت حق پرتمینې مېلمستیا ته چمتو کړئ. لږ تر لږه د روژې ظاهري آدابو ته خو پابند وسئ (حقیقي آداب یو بل باب دی، چې همېشني زحمت او پاملرنې ته اړتیا لري) د روژې معنی یوازې له خوراک و څښاکه ځان ژغورل نه دي؛ له گناهونو هم باید ځان وژغورو. دا د روژې لومړني آداب دي، چې د لومړنیو لپاره دي. (د روژې آداب الهي انسانانو ته نور دي، چې غواړي د ستریا او دبدبې معدن ته ځان ورسوي) تاسې لږ تر لږه د روژې په لومړنیو آدابو عمل وکړئ او لکه څنگه چې نس له خوراک و څښاکه ساتئ، سترگې، غوږونه او ژبه هم له گناه وساتئ. له همدا اوسه پرېکړه وکړئ، چې ژبه له غیبته، تهمت، دروغو او چټیاتو وساتئ، کینه، حسد او نورې شیطاني ځانگړنې له زړه بهر کړئ. که و مو کولای شول، چې انقطاع الی الله لاس ته راوړئ او خپلې کړنې نږه او بې ریا ترسره

کړئ؛ له انساني او پیریاني شیطانه پرېکون وکړئ؛ خو په ظاهره داسې یوې سترې نېکمرغۍ ته له رسېدو نهیلي یو؛ لږ تر لږه کوښښ وکړئ، چې روژه مو پر محرماتو مشفوع نه وي بې له دې بڼې که روژه مو سمه شرعي وي؛ نو خدای ته منظوره نه ده او پورته نه ځي. د عمل پورته تګ او منل کېدل يې له شرعي صحت سره خورا توپير لري. که د رمضان په مبارکه مياشت مو په کړنو او وېناوو کې هېڅ ډول بدلون رانغی او کړنلار مو له روژې تر مخکې سره توپير نه وي کړی؛ نو معلومېږي، چې هغسې روژه مو نه ده نيولې، چې درځنې غوښتل شوې ده او هغه څه مو چې ترسره کړي يوازې عامه حيواني روژه وه.

په دې شريفه مياشت کې الهي مېلمستون ته بلل شوي ياست، که له حق تعالی سره مو معرفت پيدا نه کړ او يا مو معرفت ډېر نه شو؛ نو پوه شئ، چې "ضيافة الله" يا الهي مېلمستيا ته سم ننوتي نه ياست او د مېلمستيا حق مو پر ځای کړی نه دی. بايد هېر نه کړئ، چې د رمضان په مبارکه مياشت کې، چې "شهرالله" ده او د الهي پېرزوګانو او رحمت ورنو ټولو بندګانو ته پرانستي دي او

شیطانان په - د یو روایت له مخې[1]- په زنځیرونو تړل شوي دي؛ نو که تاسې و نشئ کولای، چې ځانونه اصلاح او مهذب کړئ او اماره نفس تر خپلو واک او کنټرول لاندې راولئ، ځاني غوښتنې تر پښـو لاندې کړئ، دنیا او مادیت ته خپله لېوالتیا او ورسره اړیکه پرېکړئ؛ نو د روژې میاشت تر تېرېدو وروسته ستونزمنه ده، چې دې چارو ته د عمل جامه ورواغوندئ؛ نو له دې فرصته گټه وکړئ او مخکې تردې، چې دا طلایي چانس مو له لاسه ووځي، د خپل ځان او نفس د اصلاح، تزکیې او سمونې په فکر او تکل کې شئ او ځانونه د رمضان د میاشتې دندو ته چمتو کړئ. داسې دې نه وي، چې د رمضان د میاشتې

[1]. عن جابر، عن ابی جعفر –علیه السلام- قال کان رسول الله –صلی الله علیه و آله وسلم- یقبل بوجهه الی الناس فیقول: معاشر الناس اذا طلع هلال شهر رمضان، غلت مردة الشیاطین و فتحت ابواب السماء و ابواب الجنان و ابواب الرحمة؛ و غلقت ابواب النار و استجیب الدعاء =جابر له امام باقر (ع) روایتوي، چې وایي: د خدای رسول خلکو ته مخ کړ، و یې ویل: خلکو ! چې کله د د رمضان میاشت راښکاره شي؛ نو سرغړانده شیطانان وتړل شي او د اسمان او رحمت ورونه پرانسل شي او د اور ورونه وتړل شي او دعاگانې منل کېږي. وسائل الشیعه؛ اووم ټوک، "کتاب الصوم"، " ابواب احکام شهر رمضان"، اتلسم باب، ١٤ حدیث، ٢٢٤مخ.

تر راسېدو د مخه؛ لکه د شیطان په لاس د کوک شوي ساعت په څېر، چې په دې یوه میاشت کې، چې شیطانان په زنځیرونو کې دي، تاسې اتومات د اسلام له احکامو په سرغړونه او ګناه بوخت شئ ! کله عاصي او ګناهکار انسان له حقه د لرېوالي او ګناه د ډېروالي له امله دومره په ناپوهۍ کې ډوب شي، چې نور د شیطان وسوسو ته اړتیا نه لري؛ او پخپله یې د شیطان رنګ اخستی وي. "صبغة الله"[1] د شیطاني رنګ پر وړاندې دی او څوک چې په ځاني غوښتنو پسې ولاړ او له شیطانه یې لاروي وکړه؛ نو په تدریج به د شیطان رنګ واخلي. تاسې تصمیم ونیسئ په دې یوه میاشت کې په ځان پام وکړئ او له کړنو او ویناوو ځان وژغورئ، چې خدای پرې خپه کېږي. له همدا اوسه په همدې غونډه کې له خپل خدای سره ژمنه وکړئ، چې د رمضان په میاشت کې به غیبت او تهمت نه کوئ. ژبه، سترګه، لاس، غوږ او نور غړي به مو تر خپل واک لاندې کړئ، خپلې کړنې او ویناوې تر واک لاندې کړئ او کېدای شي ستاسې همدا نېکې کړنې ددې لامل شي، چې خدای تبارک و تعالی

---

[1]. خدایي رنګ. "صبغة الله و من احسن من الله صبغة و نحن له عابدون" (بقره/۱۳۸)

هم درته توجه وکړي او توفيق درکړي او د روژې د مياشتې تر تېرېدو وروسته-چې شيطانان له زنځيرونو راخلاصيږي-تاسې هم اصلاح شوي ياست او نور د شيطان پر خبرو و نه غوليږئ او مهذب شئ. بيا يې تکراروم، چې د روژې په دې دېرش ورځو کې مو ژبې، سترګو او ټولو غړيو ته مو پام وسه او تل مو پام وسه، چې کومه خبره، چې په ژبه کوئ او کوم مطلب، چې اورئ له شرعي پلوه څه حکم لري؟ دا د روژې ظاهري او لومړني آداب دي؛ لږ تر لږه د روژې پر دې ظاهري آدابو ته پابند ووسئ. که و موليدل، چې څوک غيبت کوي؛ نو مخه يې ونيسئ او ورته ووياست، چې موږ ژمن شوي يو، چې په دې دېرش ورځو کې له محرمه چارو ډډه وکړو او که له غيبته يې مخه نشئ نيولای، له هغه غونډې ووځئ او هلته غيبت ته مه کېنئ او غوږ هم ورته مه ږدئ. مسلمانان بايد له تاسې په امان کې وي. په حقيقت کې هغه مسلمان نه دی، چې مسلمانان يې لاس، ژبې او سترګې په امان کې نه وي. [1] "لا اله الا الله" ويل

---

[1]. عن ابی جعفر-عليه السلام-قال قال رسول الله –صلی الله عليه و آله وسلم -: الا انبئکم بالمؤمن؟ممن ائتمنه المؤمنون علی انفسهم و اموالهم. لا انبئکم بالمسلم؟ من سلم المسلمون من لسانه و يده. امام باقر (ع) له

يوازې ظاهري مسلماني ده. که خدای مه کړه د چا سپکاوی او غيبت وکړئ؛ نو پوه شئ، چې په ربوبي محضر کې ياست، د متعال خدای مېلمانه ياست او د خدای په مخ کې يې د بندګانو سپکاوی کوئ او د خدای د بندګانو سپکاوی د خدای سپکاوی دی. دوی د خدای بندګان دي؛ په تېره بيا که د پوهې خاوندان وو او د پوهې او تقوا پر لار هم وو. کله ګورئ، چې په همدې چارو د انسان چار دې بريد ته رسي، چې د مړينې پر مهال خدای تکذيبوي او درغجنوي ! د خدای له آيتونو منکرېږي: ثم كان عاقبة الذين اساوا السواى ان كذبوا بآيات الله و كانوا بها يستهزون [1] او دا چارې په تدريج رامنځ ته کېږي؛ نن يو ناسمه څرګندونه، سبا يو ټکی غيبت او نورې ورځې د نورو مسلمانانو سپکاوی او. . . . لږې لږې دا ګناهګانې د انسان په

رسولله (ص) نه روايت کړی، چې وايي: آيا له مؤمنه مو خبر نه کړم؟مؤمن هغه دی، چې مؤمنان يې د خپل مال او ځان امين کړي. آيا له مسلمانه مو خبر نه کړم؟ مسلمان هغه دی، چې مسلمانان يې له ژبې او لاسه په امان کې وي. "اصول کافي"؛ دريم ټوک، د "ايمان او کفر" کتاب، د "المؤمن و علاماته و صفاته"باب، ۱۹ حديث، ۳۳۱ مخ.

[1]. بيا د هغوی چې ناوړه چارې يې کړي دي، د چار عاقبت دا شو، چې د خدای آيتونه يې تکذيب کړل او ملنډې يې پرې ووهلې. (روم/۱۰)

زړه کې زېرمه کېږي، زړه توروي او انسان له "معرفة الله" لرې کوي او چار يې تردې بريده رارسي، چې له هر څه انکار او نټه کوي او له حقايقو هم سترگې پټوي.
د ځينو آيتونو او ځينې آيتونو د تفسير په رڼا کې د انسان کړنې رسول الله صلى الله عليه و آله وسلم او سپين لمني او معصومو امامانو ته وړاند کېږي[1] او د هغه له مبارکو سترگو تېرېږي، چې کله آنحضرت مو کړنې

---

[1]. لکه څنگه چې د توبې د سورت۱۰۵ آيت ورته اشاره لري: و قل اعملوا فسيرى الله عملکم و رسوله و المؤمنون و ستردون الى عالم الغيب و الشهادة فينبکم بما کنتم تعملون = او اى پيغمبره ووايه [څه مو چې خوښه وي] و يې کړئ. خداى، رسول او مؤمنين موکړنې گوري او ډېر ژر به پوه خداى او پټو او ښکاروو ته ورستانه شئ او له هغه څه به مو خبر کړي، چې کړي مو دي.
" ابوبصير له امام صادق نه روايتوي: تعرض الاعمال على رسول الله –صلى الله عليه و آله وسلم- اعمال العباد، کل صباح ابرارها و فجارها فاحذروها؛ و هو قول الله تعالى: اعملوا فسيرى الله عملکم و رسوله = د نېکچارو او بدچارو بندگانو کړنې هر سهار د خداى رسول ته وړاندې کېږي؛ نو پام مو وسه، چې همدا ده د خداى د وينا معنى، چې وايي: اعملوا فسيرى الله عملکم و رسوله. " اصول کافي؛ لومړى ټوک، "کتاب الحجة"، "باب عرض

ويني، چې له تېروتنواو ګناهونو ډکې دي؛ نو څومره به خپه شي ؟ مه کوئ، چې د خدای رسول خپه کړئ؛ پردې مه راضي کېږئ، چې د آنحضرت مبارک زړه مات او خپه شي چې کله آنحضرت ويني، چې کړنليک مو ټول له غيبت او تهمته ډک دی او ټوله توجه مو ماديت او دنيا ته ده او زړونه مو يو بل ته له کينې، حسد او بدکڅی نه ډک دي؛ نو شونې ده، چې د خدای تعالی او پرښتو په مخ کې خېجله شي، چې امت يې د الهي نعمتونو پر وړاندې ناشکره دی او داسې په خپلسرۍ او سرايله د خدای په امانتونو کې خيانت کوي. يو وګړی، چې په انسان پورې تړاو لري که څه د انسان نوکر وي، که يو خلاف چار يې وکړ؛ نو د انسان د خجالت لامليږي؛ تاسې د خدای په رسول صلی الله عليه و آله و سلم پورې اړه لرئ، تاسې ديني مدرسو ته په راتګ سره ځان د اسلام په فقهې، رسول اکرم او قرآن کريم پورې تړلی دی؛ نو که کوم ناوړه چار مو وکړ؛ نو آنحضرت پرې خېجله کېږي، هغه ته ګرانه پرېوځي او شونې ده، چې خدای مه کړه ښېرې درته وکړي او لعنت درباندې ووايي.

الاعمال علی النبی (ص) و الائمة (ع)"۱، ۲، ٦ حديثونه، ۳۱۸ مخ؛ د برهان تفسير، دويم ټوک، ۱۵۷ مخ.

پردې مه راضي کېږئ، چې رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم او سپین لمنی امامان خپه او زړه یې مات شي.
د انسان زړه د هنداري په څېر روڼ او روښانه دی او دنیا ته د ډېرې توجه او د گناهونو د ډېروالي له امله توربږي؛ خو که انسان لږ تر لږه روژه د خدای لپاره او بې ریا ونیسي (نه وایم، چې نور عبادتونه دې یې نږه نه وي؛ پکار ده، چې ټول عبادتونه یې نږه او بې ریا وي) دا عبادت، چې له شهوتونو ځان ژغورنه، له دنیوي خوندونو ډډه کونه او بې له خدایه له نورو پرېکون دی، په دې میاشت کې ښه ترسره کېږي او کېدای شي د خدای له رحمته برخمن شي او له زړه یې ښیری او توروالی لرې شي او هیله ده، چې له عالم طبیعت او دنیوي خوندونو یې منحرف او منصرف کړي او چې کله غواړي، چې " د قدر شپې" ته ننوځي؛ نو له هغو رڼاوو او نعمتونو برخمن شي، چې د مؤمنیو لپاره دي.
او د داسې یوې روژې ثوب خدای دی؛ لکه څنگه چې یې ویلي دي: "الصوم لی وانا اجزی به"[1] بل څه د داسې روژې ثواب کېدای نشي، نعیم جنتونه دداسې روژې پر وړاندې بې

---

[1]. "فروغ کافي"؛ څلورم ټوک، "کتاب الصوم"، "باب ماجاء فی فضل الصوم والصائم"، شپږم حدیث، ٦٣ مخ.

ارزښته دي او نشي کېدای، چې ثواب یې وګڼل شي؛ خو که داسې وي، چې انسان د روژې په نامه خوله له خوراکي توکیو وتړي او د خلکو غیبت ته یې پرانځي او د رمضان په مبارکو شپو کې، چې وخت ډېر وي او محفلونه ګرم وي، تر پېشمني د مسلمانانو غیبت وکړي؛ نو څه به یې لاس ته رانشي؛ بلکې په داسې مېلمستیا کې د حق تعالی د مېلمستیا آداب نه دي پلي شوي؛ د خپل نعمت د خاوند حق یې ضایع کړی دی؛ هغه د نعمتونو خاوند، چې د انسان تر پیدایښت د مخه یې ټول د ژوند وزلي ورته چمتو کړي دي؛ د تکامل اوزار یې ورته چمتو کړي دي؛ انبیاء یې ورته رالیږلي، اسماني کتابونه یې ورته رالیږلي، تکامل او د عظمت معدن ته د رسېدو لپاره یې ورته ځواک ورکړی دی، عقل او ادراک یې ورکړی دی، کرامتونه یې کړي دي او اوس یې خپلو بندګانو ته مېلمستیا کړې ده، چې د نعمت دسترخوان ته یې کېني او د نعمتونو شکر یې په لاس او خوله تر هغه بریده وکړي، چې له وسې یې پوره وي؛ نو آیا سمه ده، چې بندګان یې له نعمته برخمن شي او له هغه اوزارونو او وزلیو ګټنه وکړي، چې ورته یې چمتو کړي دي؛ خو د خپل مولی او باداره سرغړونه وکړي او ورپسې راپاخي؟ هغه اوزار او وزلې، چې هغه

ورته ورکړي دي، د هغه پر خلاف يې وکاروي؟آيا دا ناشکري او نمک ناشناسي نه ده، چې انسان د خپل بادار دسترخوان نه کېني او په خپلو ناوړچاريو د نعمت د خاوند په محضر کې بې ادبي او سپکاوی يې وکړي او هغه چارې ترسره کړي، چې د کوربه په نزد ناوړه دي ؟

مېلمه بايد لږ ترلږه کوربه وپېژني او له مقامه يې معرفت ولري او د مېلمستيا د غونډې پر آدابو ځان پوره کړي او کوښښ وکړي، چې د نزاکت او اخلاق پر خلاف چار ترسره نه کړي، د متعال خدای مېلمه بايد د حضرت ذی الجلال خدای له مقام سره عارف وي؛ هغه مقام، چې سپين لمني امامان يې تل په ډېر معرفت او بشپړې پېژندنې پسې وو او تل يې هيله درلوده، چې د رڼا يو داسې معدن ته لاسرسی پيدا کړي؛ "و انر ابصار قلوبنا بضياء نظرها اليک حتی تخرق اباصر القلوب حجب النور فتصل الی معدن العظمة. " "ضيافة الله" هماغه د "عظمت معدن" دی؛ خدای تعالی خپل بندگان د "عظمت معدن" ته رابللي دي؛ خو که بنده يې وړتيا و نه لري؛ نو نشي کولای، چې داسې يوې پرتمينې غونډې ته ورننوځي. خدای خپل ټول بندگان ټولو معنوياتو او معنوي خوندونو ته رابللي دي؛ خو که بندگان يې

داسې مقاماتو ته د رسېدو لپاره چمتو نه وي؛ نو نشي کولای، چې ورشي په روحي چټليو، اخلاقي رذايلو، قلبيه او قالبيه ګناهونو به څنګه وکولای شي، چې په ربوبي محضر کې حاضر شي او د "رب الارباب"په مېلمستيا کې حاضر شي، چې "معدن العظمة" دی؟ دا هر څه وړتيا غواړي، چمتو کېدل ورته پکار دي؛ په مخ توريو او د زړه په ښيرو، چې زړه يې په ظلماني حجابونوکې پوښلی دی، دا معاني او حقايق نه شو درک کولای. بايد دا حجابونه وشلول شي او دا پردې، چې د وصال او نښلون په لار کې خنډ دي، بايد وشلول شي، تر څو وکولای شو په دې پرتمينه او نوراني غونډه کې ګډون وکړو.

د انسان حجابونه

بې له خدايه بل ته توجه، انسان په "ظلماني" او "نوراني" حجابونو کې رانغاړي. ټولې دنيوي چارې، چې د انسان توجه له خدايه دنيا ته راواړوي؛ نو د ظلماني حجاب لامليږي. ټول عوالم اجسام ظلماني حجابونه دي او که دنيا حق ته د توجه او آخرت ته چې "دارالتشريف" دی، د رسېدو لامل شي؛ نو

ظلماني حجابونه پر نوراني حجابوني اوړي او "کمال انقطاع" هغه دی، چې ټول ظلماني او نوراني حجابونه وشلول او لرې شي تر څو وکولای شو الهي مېلمستون ته چې د "عظمت معدن" دی ورننوځو؛ نو په دې مناجاتو کې له متعال خدايه د زړه د سترګو رڼا او روښتيا غواړي، تر څو وکولای شي، چې نوراني حجابونه وشلوي او د عظمت معدن ته ورسي: "حتی تخرق ابصار القلوب حجب النور فتصل الی معدن الظمة ".

خو هغوی چې تر اوسه لا ظلماني حجابونه نه وي شلولي؛ د چاچې ټوله توجه طبيعت ته ده او العياذ بالله له "عن الله" منحرف وي او له بېخه د روحانيت او له طبيعت له هاخوا عالمه بې خبره وي او "منکوس الی الطبيعه" دی او هېڅکله په دې تکل کې شوی نه وي، چې ځان اصلاح کړي او په ځان کې روحاني او معنوي ځواک رامنځ ته کړي او هغه تورې پردې له زړه لرې کړي او و يې شلوي، چې پر زړه يې پرتې دي؛ نو په "اسفل سافلين"[1] کې، چې تر ټولو وروستی ظلماني حجاب دی پروت دی، حال داچې خدای بشر لوړمقامی او لوړرتبه پنځولی

---

[1]. تين/٥

دی: "لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم[1]"څوک چې په ځاني غوښتنو پسې ځي او له هغه ورځې یې چې ځان پېژندلی او بې له ظلماني طبیعت بل ته توجه ن نه لري او هېڅکله فکر نه کوي، چې بې له دې تېپې تیارې دنیا به بل منزل هم وي؛ نو په ظلماني حجابونو کې ډوب دی او د " اخلد الی الارض و اتبع هواه"[2] مصداق دی. هغه په ګناهونو او په هغه ککړ زړه، په ظلماني پردو پوښل شوی دی او تنګ روح، چې د ګناه د ډېر والي او له حق تعالی نه د سرغړونې له امله لرې شوی دی، هغه ځاني غوښتنې او له دنیا سره مینه، چې عقل او حقیقت لیدونکې سترګې یې ورته ړندې کړې دي؛ نشي کولای له ظلماني حجابونه ځان خلاص کړي؛ دا خو لا لرې ده، چې وکولای شي، نوراني حجابونه وشلوي او "انقطاع الی الله " لاس ته راوړي. هغه باید ډېر معتقد او ګروهمن وي، چې د الهي اولیاوو له مقامه منکر نشي. عالم برزخ، صراط، معاد، قیامت، حساب وکتاب، دوزخ او جنت افسانې و نه ګڼي. انسان په

---

[1]. په تحقیق چې موږ انسان ډېر په غوره توګه پنځولی دی. (تین/٤)

[2]. (اعراف/۱۷٦)

تدریج د ډېری ګناهونو او له دنیا سره د ډېرې مینې له امله له دې حقایقو منکرېږي؛ د اولیاوو له مقاماتو منکرېږي.

علم او ایمان

کله ګورې، چې په دې واقعیاتو پوه او عالم دی؛ خو ایمان پرې نه لري. "مړوینځی" له مړي نه ډارېږي؛ ځکه یقین لري، چې مړی د چا د کړولو ځواک نه لري؛ هغه مهال، چې ژوندی و او روح یې په بدن کې و؛ نو څه یې له لاسه نه کېدل؛ اوس یوازې یو تش قالب دی؛ خو هغوی چې له مړي ډارېږي، په دې حقیقت ایمان نه لري؛ یوازې علم لري. پر خدای او د سزا پر ورځ عالم دي؛ خو ایمان پرې نه لري او له هغه څه یې زړه بېخبره دی، چې عقل درک کړي دي. د برهان له مخې پوهېږي، چې خدای شته او معاد او قیامت هم شته؛ خو شونې ده، چې همدا عقلي برهان یې د زړه پرده شي او پرې نه بږدي، چې د ایمان رڼا یې پر زړه ولګېږي، تر څو متعال خدای یې له ظلماتو او تورتمونه راوباسي او د رڼا عالم ته یې ننباسي: "الله ولی

الذين آمنوا يخرجهم من الظلمات الى النور"[1] د هغه چې خدای تبارک و تعالی ولي او پالندوی وي او له تورتمونو یې رااېستی وي؛ نوره گناه نه کوي، غیبت نه کوي، تور نه لگوي، له ایماني ورور سره کینه او حسد نه کوي؛ په خپل زړه کې د نورانیت احساسوي او دنیا او دنیایي چارو ته ارزښت نه ورکوي؛ لکه څنگه چې حضرت امیر (ع) وویل: "که دنیا او پکې هر څه راکړي، چې د عدالت پر خلاف او جابرانه د یو مېږي له خولې د جوار یوه دانه واخلم؛ نو هېڅکله به دا خبره و نه منم "[2]خو په تاسې کې ځینې هر څه تر پښو لاندې کوئ، د اسلام د سترو علماوو غیبت کوئ؛ که څوک د کوڅې د سر د هټیوال غیبت کوي، دوی د اسلام د سترو علماوو غیبت، سپکاوی او بې ادبي کوي؛ ځکه ایمان یې لا پیاوړی نه دی او د خپلو کړنو پر سزا یقین نه لري.

---

[1]. خدای د مؤمنانو پالندوی دی؛ هغوی له تورتمونه راباسي او رڼا ته یې نبباسي. (بقره/۲۵۷)

[2]. والله لو اعطیت الاقالیم السبعة بما تحت افلاکها علی ان اعصی الله فی نملة اسلبها جلب شعیرة، ما فعلته. (نهج البلاغه؛ ۲۱۵ خطبه)

او "عصمت" یوازې پشپړ ایمان دی؛ د انبیاوو او اولیاوو د عصمت معنی دا نه ده، چې مثلاً حضرت جبرائیل علیه السلام یې لاس ونیسي (البته که حضرت جبرائیل د شمر (د امام حسین د وژونکي)لاس هم ونیسي؛ نو گناه به نه کوي؛ بلکې عصمت د ایمان زوکړه ده. که انسان په حق تعالی ایمان ولري او د زړه په سترگو متعال خدای د لمر په څېر ووینې؛ نوناشونې ده، چې گناه وکړي؛ لکه څنگه چې د یو ځواکمن وسلوال پر وړاندې "عصمت" رامنځ ته کېږي.

دا وېره پر شتون له عقیدې راولاړېږي، چې له گناه کولو خوندي کوي او ژغوري. سپین لمني امامان له پاکې ختې تر خلقت وروسته، په ریاضت او نورانیت او فاضله ملکاتو په لاس ته راوړو، تل ځان د خدای – چې له هر څه خبر دی او پر ټولو چارو احاطه لري - په محضر کې ویني؛ د "لا اله الا الله" په معنی ایمان لري، باور لري، چې بې له الله هر څوک او هر څه فاني دي او د انسان په برخلیک کې ونډه نشي درلودای: "کل شیء هالک الا وجهه"[1] که انسان یقین ولري او ایمان پیدا کړي، چې ټول عوالم؛ ظاهر او باطن ربوبي محضر دی او حق تعالی

---

[1]. (قصص/۸۸)

په هر ځای کې حاضر او څارن دی او حق او د حق د نعمت د خاوند په شتون کې ناشونې ده، چې ګناه وکړي. انسان د یو کوچني ماشوم پر وړاندې ګناه نه کوي، خپل عورت نه بربنډوي؛ نو څنګه ده، چې د حق تعالی پر وړاندې او د ربوبیت په محضر کې عورت بربنډوي ! او د هر تېري او جنایت له کولو وېره نه لري؛ ځکه د ماشوم پر شتون ایمان لري؛ خو د ربوبیت په محضر که علم لري؛ خو ایمان نه لري؛ بلکې د ګناه او ډېری سرغړونې له امله، چې زړه یې ورته تور کړی دی، دا ډول چارې او حقایق بېخي منلای نشي او کېدای شي، چې د صحت او واقعیت احتمال یې هم ور نه کړي. واقعاً که احتمال ورکړئ، چې د لارې پر سر داړونکی ځناور دی او شونې ده، چې و مو کړوي او یا یو وسلوال وګړی ولاړ دی او شونې ده، چې یرغل دربانډې وکړي؛ نو پر هغه لار له تګه به پر شا شئ او تم به شئ او د خبرې د صحت په لټه او هڅه کې به شئ. آیا شونې ده، چې یو څوک د دوزخ او اور ته د ننووتو احتمال ورکړي؛ خو بیا هم ګناه وکړي؟ آیا ویلای شو، چې یو تن متعال خدای خدای حاضر او ناظر ګڼي او ځان د هغه په ربوبي محضر کې ګوري او احتمال ورکړي، چې وینا او کړنو ته یې سزا ټاکل

شوې وي، حساب و کتاب وي او په دې دنیا کې چې هر ټکی، چې پر ژبه راوړي، هر ګام، چې پورته کوي او هر کړنه، چې کوي، ثبت او ضبطیږي؛ "ملائکة الله، "رقیب" او "عتید"[1] یې دي، څاري یې او ټولې کړنې او ویناوې یې ثبتوي؛ خو بیا یې له ناوړچارۍ څه باک نه وي ؟؛ نو دلته دي، چې ددې حقایقو د وقوع احتمال هم نه ورکول کیږي. د ځینو له ژوند، کړلارو او چلن له څرنګوالي جوتیږي، چې بېخي د ماورای طبیعت عالم احتمال نه ورکوي؛ څکه یوازې احتمال کافي دی، چې انسان له ډېرو ناوړو چارو وژغوري.

د تهذیب لومړی ګام

تر څو غواړئ د غفلت په خوب کې ووسئ او په فساد او تباهۍ کې ډوب وسئ ؟ له خدایه وډارېږئ؛ د چارو له عاقبته ځان وساتئ، د غفلت له خوبه راپاڅئ. تاسې تر اوسه لا راوینښ شوي نه یاست؛ تر اوسه مو لا ړومبی ګام نه دی پورته کړی. په

---

[1]. ما یلفظ من قول الا لدیه رقیب عتید. (ق/۱۸)

سلوک کې ړومبی گام ((يقظه=ويښتيا)) ده؛ خو تاسې ويده ياست؛ سترگې مو خلاصې؛ خو زړونه مو ويده دي. که زړونه خوبوړي او د گناهونو له امله تور او زنگ وهلي نه وو؛ نو داسې هوسا به مو خپلو ناوړ کړنو او ويناوو ته دوام نه ورکاوه. که لږ مو د اخروي چارو او وپرونکيو عاقبتونو په باب فکر کاوه؛ نو هغه دندو او مسوولیتونو ته به مو ډېر اهميت او ارزښت ورکاوه، چې در پر غاړه دي.

تاسې يوه بله نړۍ هم لرئ؛ معاد او قيامت هم درته شته (لکه نورو موجودات، چې عود او رجعت نه لري، تاسې هغسې نه ياست). ولې عبرت نه اخلئ؟ ولې نه هوښيارېږئ او نه راويښېږئ ؟ ولې دومره په هوسا د مسلمانانو غيبت او ورپسې بدردې او سپکې سپورې وياست او ورته غوږ ږدئ ؟ پوهېږئ هغه ژبه، چې غيب پرې شوی وي، د قيامت پر ورځ د نورو تر پښو لاندې چکول کېږي ؟ آيا خبر ياست، چې "الغيبة ادام كلاب النار"[1] آيا پوهېږئ، چې دا اختلافونه، دښمنۍ، کينې،

[1]. نوف البکالي ته د اميرالمؤمنين له مواعظو ځنې دي، چې: اجتنب فانها ادام كلاب النار. = له غيبته ډډه وکړه؛ ځکه هغوی د دوزخ د سپو قورمه

بدکڅی، ځانمني، غرور، کبر او ځاني غوښتنې څومره ناوړه عواقب لري؟ آیا پوهېږئ، چې ددې رذیله او محرمه کړنو عاقبت دوزخ دی او شونې ده، چې خدای مه کړه اور ته مو د ننووتو لامل شي ؟

خدای مه کړه انسان په بې درمله درد اخته شي. کوم رنځونه، چې درد لري، انسان درملنې ته اړباسي؛ طبیب او روغتون ته ځي؛ خو هغه رنځ خورا خطرناک وي، چې بې درده وي او نه احساسیږي او هله ترې انسان خبرېږي، چې اوبه له ورخه تېرې شوې وي. اروایي رنځونو کې درد درلود؛ نو بیا به هم د شکر ځای و؛ ځکه بالاخره انسان به یې درملنې ته اړایسته؛ خو څه وکړو، چې دا خطرناک رنځونه درد نه لري. د غرور او ځانمنۍ رنځ بې درده دی. نورې گناهگانې بې درده زړه او اروا فاسدوي. دا رنځونه نه یوازې درد نه لري؛ بلکې خوندور ظاهر لري. هغه مجلسونه او غونډې خورا گرم او خوندور وي، چې

ده.) وسائل الشیعه؛ اتم ټوک، "کتاب الحج"، "ابواب احکام العشرة"، ۱۵۲ باب، ۱٦ حدیث، ٦۰۰ مخ.

غیبت پکې کېږي ! له نفس او دنیا سره مینه، چې د ټولو ګناهونو جرړه ده[1]، خورا خوندر دي.

مستسقي [2] په اوبو له منځه ځي؛ خو تر پایه د اوبو له څښلو خوند اخلي او قهراً که انسان له یوه رنځه خوند واخست او درد یې هم نه درلود؛ نو په درملنې پسې به یې هم نه ځي او څومره، چې ورته د خطر اعلان وشي، چې دا وژونکی دی؛ نو باور به نه کوي. که انسان د دنیا لمانځنې او ځاني غوښتنو پر رنځ اخته شو؛ زړه یې د دنیا مینې ونیو، له دنیا پرته او له نورو څیزونو بېزاره شو؛ نو العیاذبالله له خدای، د خدای له بندګانو او ملائکة الله سره به دښمني کوي او ورسره به د کینې احساس کوي او چې کله د سبحان خدای په امر پرښتې یې ساه اخستو ته راشي؛ نو

---

[1]. عن ابی عبدالله –علیه السلام-قال: راس کل خطیئة حب الدنیا. "اصول کافي" څلورم ټوک، د "ایمان او کفر"کتاب، د "حب الدنیا او الزهد والحرص علیها"باب، لومړی حدیث، ۲ مخ. "اصول کافي"؛ دریم ټوک، د "ایمان او کفر"کتاب، د " ذم الدنیا و الزهد فیها" باب، یوولسم باب، ۱۹۷ حدیث؛ بحارالانوار؛ ۷۰ټوک، لومړی مخ او ۷٤ ټوک، ۱۷۸ مخ.

[2]. مستسقي: هغه چې د استسقاء په رنځ اخته دی او "استسقا" د هغه رنځ نوم دی، چې رنځور ډېرې اوبه غواړي. (فرهنګ معین د "مستسقي" او "استسقا" تر ټکیو لاندې)

خورا د کرکې احساس کوي؛ ځکه هغه پوهېږي، چې خدای او ملائکة الله غواړي، چې له خپلې محبوبې (دنیا او دنیوي چارو یې) بېل کړي او شونې ده، چې له حضرت حق تعالی سره په دښمنۍ له دنیا ولاړ شي. د قزوین له مشرانو یو ویل: یو سړي ته ولاړم، چې ځلکدن یې و. د ژوند په وروستیو شېبو کې یې سترګې پرانستې و یې ویل: کوم ظلم، چې خدای راسره وکړ، چا هم راسره نه دی کړی؛ ځکه په څومره سخته او ستونزو کې مې دا ماشومان لوی کړل؛ اوس غواړي له هغوی مې بېل کړي آیا تردې هم بل ستر ظلم شته ؟که انسان ځان مهذب نه کړي او له دنیا ډډه و نه کړي او مینه یې له زړه و نه باسي؛ نو وېره ده، چې د مړینې پر مهال له خدای او الهي اولیاوو سره په کینه او دښمنۍ له دنیا سترګې پټې کړي. آیا سرایله بشر د مخلوقاتو اشرف که په حقیقت کې د مخلوقاتو شر دی ؟ " والعصر ان الانسان لفی خسر الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات و تواصو بالحق و تواصوا بالصبر[1] " په دې سورت کې یې یوازې

---

[1]. پر زمانې قسم!بېشکه (هر) انسان په زیان کې دی؛ خو بې له هغوی چې ایمان یې راوړی او ښه (کارونه) یې کړي او یو بل ته یې په حق سپارښتنه او په زغم سپارښتنه کړې وي. (د "عصر" سورت)

"مؤمنين"، چې د صالح عمل خاوندان دي، استثناء کړي دي او "صالح عمل" هغه عمل دی، چې له روح سره سمون خوري؛ خو گورئ، چې د انسان ډېری اعمال له سترگې سره سمون خوري. د "تواصی" چار هم نه دی. که داسې وي، چې له دنيا او نفس سره مو مينه درباندې برلاسې شي او پرې نه ږدي، چې حقايق او واقعيات درک کړئ، کړنې مو خدای ته نږه کړئ؛ نو تاسې به حق او صبر ته له تواصی وساتي، ستاسې د هدايت په لار کې به خنډ شي، په خسران کې ياست، د دنيا او آخرت تاوانيان ياست؛ ځکه ځواني مو له لاسه ورکړې ده، له اخروي او جنتي نعمتونو هم بې برخې پاتې شوي ياست او کومه دنيا هم نه لرئ. نور که الهي جنت ته لار نه مومي او د الهي رحمت ورونه پرې تړلي دي او د دوزخ اور ته به ځي؛ نو لږ تر لږه دنيا خو لري او له دنيوي خوندونو برخمن دي؛ خو تاسې. . . .

ځای وساتئ له دې، چې خدای مه کړه له دنيا او نفس سره مينه درکې ورځ په ورځ زياته شي او چار تردې بريده راورسي، چې شيطان وکولای شي، چې ايمان درځنې واخلي. ويل کيږي: د

شيطان ټولي هلې ځلې او غورځې پورځې دادي، چې ايمان درځني واخلي.[1]

ټولي وزلې او نه ستړې کېدونکې هلې ځلې يې ددې لپاره دي، چې له انسانه ايمان پټ کړي. چا سند نه دی درکړی، چې ايمان به مو ثابت پاتې شي، کېدای شي ايمان "مستودع"[2] وي او په

---

[1]. قال فبما اغويتنى لاقعدن لهم صراطک المستقيم=شيطان وويل: داچې بې لارې دې کړم؛ نو زه به دې هم بندګان بې لارې کړم (اعراف/١٦). د علي بن ابراهيم په تفسير کې د اعراف دسورت تر ١٧ آيت لاندې راغلي دي: که وګړي د هدايت پر لور ځي؛ نو شيطان کوښښ کاندي، چې د دين له لا رې يې کاږه کړي. (د علي بن ابراهيم تفسير؛ لومړی ټوک، ٢٢٤ مخ؛ د برهان تفسير؛ دويم ټوک، پينځم مخ.)

[2]. له اهلبيتو (ع) نه د راغليو روايتونو په رڼا کې د انعام د سورت تر ٩٨آيت "فمستقر و مستودع" تر تفسير لاندې، د وګړيو ايمان په دوه ډوله: "ثابت" او "عاريتي" ايشل شوی دی؛ لکه له موسی جفعر نه د محمد بن الفضيل روايت: ما کان من الايمان المستقر، فمستقر الی يوم القيامة [اوابدا]؛ و ما کان مستودعا سلبه الله قبل الممات. هغه څه چې له "مستقر ايمانه" وي؛ نو تر قيامته پاتې کېږي او هغه څه چې له "مستودع ايمانه" وي؛ نو خدای يې تر مرګه مخکې له انسانه اخلي. عياشي تفسير؛ لومړی ټوک، ٤٠١ مخ.
په نهج البلاغه کې هم راغلي دي: فمن الايمان ما يکون ثابتا مستقرا فی القلوب؛ و ما يکون عواری بين القلوب و الصدور الی اجل معلوم=يو ډول

پای کې يې شيطان درځني واخلي او له خدای او الهي اولياوو سره په دښمنۍ له دنيا ولاړ شئ؛ يو عمر مو له الهي نعمتونو ګټنه کړې وي، د امام زمان (ع)دسترخوان ته ناست او په پای کې بې ايمانه او د نعمت له خاوند سره په دښمنۍ له دنيا ولاړ شئ.

که له دنيا سره مينه، اړيکه او ورته لېوالتيا لرئ؛ نو پرې يې کړئ؛ دا دنيا له خپل ټول ظاهري ځل بل سره تر هغه ناڅيزه ده، چې د مينې وړ وي؛ داخو لا پرېږده، چې انسان د همدې ژوند له مظاهرو هم بې برخې وي، له تاسې سره د دنيا څه دي، چې زړه پرې وتړئ؟ تاسې وسئ او دا جومات او دا محراب او ديني مدرسه او د کور ګوټ؛ نو آيا سمه ده، چې د جومات او محراب پر سر سره شخړه وکړئ، اختلاف رامنځ ته کړئ او ټولنه فاسده کړئ او که د دنياپالو په څېر هوسا او له ځل بله ډک ژوند ولرئ او خدای مه کړه خپل ژوند په مزو چړچو کې تېر کړئ؛ نو د عمر تر تېرېدو وروسته به وګورئ، چې د يو خوړ خوب په څېر هر څه تېر شوي دي؛ خو عاقبتونه او مسووليت به تر تله

ايمان په زړونو کې ثابت دی او يو ډول تر مړينه په سينو او زړونو کې عاريت دی.

نهج البلاغه؛ ۲۳۱ خطبه.

ستاسې پر غاړه وي. دا ژر تېرې او په ظاهره خوږ ژوند (که ښه خوږ تېر شي) د هغه ناپايه عذابونو پر وړاندې څه ارزښت لري ؟ کله د دنياپالو عذاب ناپايه وي. هغه دنياپال، چې خيال کاندي، دنيا يې لاس ته راوړې او له ټولو خوندونو او مزو چړچو برخمن شوي دي؛ نو هغوی په غفلت او تېروتنه کې دي، چې دنيا خپله چاپېريال او د ژوند ځای گڼي او خيال کوي، چې هر څه همدا دي، چې زه يې لرم. دا د اجسامو عالم تر هغه پراخه دی، چې بشر تصور وکړي، چې لاس ته يې راوړې ده او هغه برسېروي او تېروي يې. دا دنيا سره له دې ټولو اوزارونو او وزلو، په روايت کې راغلي دي، چې: ما نظ اليها رحمة[1]؛ نو بايد وليدل شي، چې هغه بل عالم، چې خدای تبارک و تعالی پنځولی دی او د

[1]. د روايت متن داسې دی: فمالها عندالله –عزوجل-قدر ولا وزن؛ و الا خلق فيما بلغنا خلقا ابغض اليه منها؛ ولان نظر اليها مدخلقها= دخدای عزوجل په نزد دنيا هېڅ ارزښت نه لري او خدای تعالی په هغو موجواتو کې، چې پنځولي يې دي او موږ ته يې خبر رارسېدلی، داسې موجود نه دی پنځولی، چې تر دنيا ورته ډېر مبغوض وي او خدای چې کله دنيا پنځولې ورته يې د رحمت نظر نه دی کړی.
بحارالانوار؛ اوايم ټوک، د "ايمان او کفر" کتاب، ۱۲۲ باب، ۱۰۹ حديث، ۱۱۰ مخ.

رحمت نظر يې ورته کړی دی، څنګه دی. "د عظمت معدن"، چې انسان ورته رابولي، څنګه او څه دی. بشر تردې خورا کوچنی دی، چې پوه شي د عظمت معدن څه دی.
تاسې که خپل نيت نېره کړئ، کړنې مو نېکې کړئ، له نفس او مقام سره مينه له زړه بهر کړئ؛ نو عاليه مقامات او رفيعه درجات درته چمتو او په تمه دي؛ کوم مقام، چې د خدای صالحو بندګانو ته په نظر کې نيول شوی دی، ټوله دنيا او پکې څيزونه يې پر وړاندې پيسانۍ ارزښت هم نه لري؛ نو کوښښ وکړئ، چې دې عاليه مقاماتو ته ورسئ او که و مو کولای شول، چې ځان اصلاح، سم او پرمختګ وکړئ، تردې چې په دې عاليه مقاماتو او رفيعه درجاتو مو هم چورت خراب نه وي او بې اعتنا پرې ووسئ او د خدای عبادت دې مقاماتو ته د رسېدو په خاطر او پار و نه کړئ؛ بلکې داچې د عبادت وړ او کبريايي دی؛ د هغه عبادت وکړئ[1] ورته سجده وکړئ او سر ورته پر خاوره

[1]. له امام صادق (ع) نه روايت دی: العباده ثلاثة: قوم عبدواالله-عزوجل-خوفا؛ فتلک عبادة العبيد، و قوم عبدوا الله تبارک و تعالی طلب الثواب؛ فتلک عبادة الاجرآء؛ و قوم عبدوا الله-عزوجل-حباً؛ فتلک عبادة الاحرار؛ و هی افضل العبادة = عبادت درې ډوله دی: هغه ډله، چې د وېرې له امله

کېږدئ؛ نو هغه به وي، چې نوراني حجابونه به مو ځيرلي وي او د عظمت معدن ته به مو لار موندلې وي. آيا تاسې، چې کومې کړنې لرئ او پر کومه لار، چې روان ياست، کولای شئ، چې داسې مقامونو ته ورسئ ؟ آيا له عقوباتو او وېرونکيو عقوباتو او د دوزخ له اوره تېښته به شونی چار وي ؟ تاسې خيال کوئ، چې سپين لمنو امامانو او د حضرت امام سجاد (ع) چغې او ژړاګانې د خلکو د ښوونې او روزنې لپاره وې ؟هغوی سره له هومره معنوياتو او مقام يې چې درلود، د خدای له وېرې يې ژړل او پوهېدل، چې کومه لار يې، چې په مخ کې ده، تلل پرې څومره ستونزمن او خطرناک دي. له ستونزو، مشکلاتو، له صراط پله د تېرېدو له کړکېچونو (چې يو اړخ ته يې دنيا او بلخوا يې آخرت دی او له دوزخه تېرېږي) خبر وو؛ له قبر،

د خدای عزوجل عبادت کوي او دا د بندګانو عبادت دی او ځينې ثواب ته د رسېدو په پار د خدای عبادت کوي، چې دا د مزدورانو عبادت دی او ځينې د مينې له امله د خدای عزوجل عبادت کوي، چې د آزداګانو عبادت دی او همدا تر ټولو غوره عبادت دی. (وسائل الشيعه؛ لومړی ټوک، "ابواب مقدمة العبادات"، نهم باب، لومړی حديث، ٤٥ مخ.) ("اصول کافي"؛ دريم ټوک، د "ايمان اوکفر"کتاب، د "عبادت" باب، پينځم حديث، ۱۳۱ مخ.

برزخ، قیامت او وېرونکیو عواقبو خبر وو؛ نو ځکه کله هم هوسا نه وو او تل يې د آخرت له سختو عقوباتو خدای ته پناه وړه.

تاسې ددې وېرونکیو عقوباتو په اړه څه فکر کړی دی او د خلاصون څه لار مو موندلې ده ؟کله به ځان تهذیب او اصلاح کوئ؟تاسې، چې اوس ځوانان یاست، د ځوانۍ ځواک لرئ، پر خپلو ځواکونو واکمن یاست او تر اوسه دربانديې جسمي کمزوري نه ده برلاسې شوې؛ که د خپل ځان د جوړلو او تزکیې په فکر کې نشئ؛ نو په بوډاتوب کې، چې کمزوري او سستي دربانديې برلاسې شوه او د ارادې، هوډ نیولو او مقاومت ځواک مو له لاسه ورکړ او د ګناهونو پيټي مو زړه ښیرن او تور کړ؛ نو څنګه به وکولای شئ، چې ځان جوړ او مهذب کړئ ؟هره ساه، چې اخلئ، هر ګام، چې پورته کوئ او د عمر هره شیبه مو چې تېرېږي، سمونه او اصلاح ستونزمنېږي او شونې ده، چې ظلمت او تباهي ډېره شي؛ څومره، چې عمر ډېرېږي، د انسان له نېکمرغۍ سره په ټکر کې چارې ډېرېږي، ځواک لږېږي؛ نو چې زاړه شوئ؛ نو ستونزمنه ده، چې د تهذیب، فضیلت او تقوا په لاس ته راوړو کې بریالي شئ؛ توبه نشئ کولای؛ ځکه توبه یوازې د "اتوب الی الله" په ویلو نه پلي کېږي؛ بلکې د ګناه پر

پرېښوو ټینګار او اراده یې مهمه ده. [1] هغوی ته پر ګناه پښېماني او د تل لپاره پرېښولو ته یې عزم خورا ستونزمن چار دی، چې د خپل ژوند پنځوس یا شپېته کاله یې په غیبت او دروغو کې تېر کړی وي او په همدې ګناهونو کې یې خپله ږیره او سر سپین کړی وي او داسې وګړي د عمر تر پایه پر داسې ناوړچاریو اخته وي.

ځوانان دې بوډاتوب ته نه په تمه کېږي (موږ سپین ږیري یو او له ستونزو یې خبر یو)تاسې تر څو ځوانان یاست، کولای شئ، چې یو څه وکړئ او تر څو چې د ځوانۍ اراده او ځواک لرئ، کولای شئ ځاني غوښتنې، دنیا ته لېوالتیا او حیواني غوښتنې له ځانه لرې کړئ؛ خو که په ځوانۍ که د ځان د سمونې او اصلاح په فکر کې نه وسئ؛ نو په سپین ږیرتوب او سپین سرتوب کې

---

[1]. امیرالمؤمنین وایي: ان الاستغفار درجة العلیین؛ و هو اسم واقع علی ستة معان: اولها الندم علی ما مضی؛ و الثانی العزم علی ترک العود الیه ابدا. . . . په تحقیق، چې استغفار لوړه درجه ده او هغه اسم دی، چې پر شپږو معناوو واقع کېږي: لومړی یې پر تېرو پښېماني ده. دویم یې د تل لپاره نه ستنېدو ته عزم دی. . . . نهج البلاغه، ۲۸۱ مخ، ٤۰۹ حکمت؛ او د توبې په اړه د لازیاتو معلوماتو لپاره وګورئ: خمیني، روح الله؛ شرح چهل حدیث؛ ۱۷ حدیث.

اوبه له ورخه تېرېږي. تر څو چې ځوانان ياست يو فکر او چاره وکړئ، خپله سمونه او اصلاح بوډاتوب ته مه پرېږدئ. ځوان زړه لطيف او ملکوتي دی او د فساد انګېزې پکې لږې دي؛ خو څومره، چې عمر ډېرېږي، په زړه کې د ګناه جرړه پياوړې او کلکېږي، تردې چې رانړول يې ناشوني شي؛ لکه څنګه چې په روايت کې دي: په پيل کې د انسان زړه د هندارې په څېر روڼ او پاک وي او هره ګناه، چې انسان کوي پر زړه يو تور ټاکی اضافه کېږي،[1] تردې چې زړه تور شي او ناشونې ده، چې شپه او ورځ پرې بې د پالونکي څښتن له سرغړونې تېر شي او چې زوړ شو؛ نو ستونزمنه ده، چې زړه يې لومړني حالت ته راورسي

[1]. له امام باقر نه روايت دی: ما من عبد الا وفی قلبه نکتة بيضاء؛ فاذا اذنب، خرج فی النکتة نکتة سوداء؛ فان تاب، ذهب ذلک السواد؛ و ان تماد فی الذنوب، زاد ذلک السواد حتی يغطی البياض؛ فاذا تغطی البياض، لم يرجع صاحبه الی خير ابدا. . . . . هېڅ بنده به نه وي؛ خو داچې پر زړه يې يو سپين ټکی وي؛ نو ګناه، چې وکړي، يو تور ټکی پرې پيدا شي؛ نو که توبه وکړي، هغه تور ټکی له منځه ځي او که ګناه ته دوام ورکړي، هغه توروالی ډېرېږي او سپين والی يې، چې وپوښل شو؛ نو د هغه زړه خاوند به کله هم نېکۍ او ښېګنو ته راستون نشي. . . . ("اصول کافي" دريم ټوک) د "ايمان او کفر" باب، "باب الذنوب"، شلم حديث، ۲۷۴ مخ.

او که خدای مه کړه تاسې ځان اصلاح نه کړ او په تور زړه او په گناه له ککړو سترگو، غوږونو او ژبو سره له دنیا ولاړئ؛ نو له خدای سره به څنگه ملاقات کوئ ؟ دا الهي امانات، چې په بشپړ پاکوالي او طهارت درسپارل شوي، څنگه به یې ککړ بېرته ورکوئ ؟ دا سترگې او غوږونه، چې په واک کې مو دي، دا لاس او ژبه، چې تر حکم لاندې مو دي، دا غړي، چې ژوند پرې کوئ –ټول د متعال خدای امانات دي، چې په بشپړې پاکۍ او سم درکړل شوي دي-؛ نو که په گناه ککړ شول؛ خدای مه کړه که پر محرماتو ولړل شول، رذالت یې پیدا کړ؛ نو چې کله غواړئ دا امانتونه بېرته ورستانه کړئ؛ نو شونې ده، چې وپوښتل شئ، چې دا د امانتساتۍ دود نه و؟ موږ دا امانتونه داسې نه وو درکړي ؟کوم زړه مو چې درکړی و، داسې نه و؟کومې سترگې مو چې درسپارلې وې، داسې نه وې؛ نو هله به ددې پوښتنو او گروېگونو پر وړاندې څه ځواب لرئ؛ خپل خدای به څنگه له دې خیانتونو سره مو چې ورسره کړي دي، ملاقات کوئ.

تاسې ځوانان یاست؛ خپله ځواني مو په دې لار کې ایښې ده، داسې چې دا چارې درته له دنیوي نظره دومره گټه نه لري؛ که دا گرانبیه وختونه او د ځوانۍ پسرلی د خدای، سپېڅلې او

ټاکلې موخې په لار کې په کار واچوئ؛ نو تاوان او ضرر به مو نه وي کړی؛ بلکې دنیا او آخرت دواړه به مو تامین او خوندي وي؛ خو که وضع مو په همدې بڼه وي، چې اوس لیدل کیږي، خپله ځواني به تلف کړئ او د ځوانۍ پسرلی مو بې حاصله تېر شوی وي او په بله نړۍ کې به د خدای پر وړاندې سخت مسوول وسئ او پوښتنه به یې درځنې کیږي؛ حال داچې ستاسې ددې کړنو سزا او فساد راولاړونکی کردار مو یوازې په بلې نړۍ پورې نه محدودیږي او په دې نړۍ کې به هم له بېلابېلو ستونزو او غمونو سره لاس و ګرېوان شئ او بلاګانو او بدمرغیو کندې ته به ورګوزار شئ.

بل خبرداری

ستاسې راتلونکې تیاره ده، له هرې خوا او هرې طبقې درځنې شاوخوا ته دښمنان راټول شوي دي؛ ستاسې او د دیني مدرسو د له منځه وړ په پار خطرناکې او له دښمنۍ ډکې نقشې ایستل شوي دي؛ د استعمار مزدورانو او کارمندانو درته ژور ژور خوبونه لیدلي دي؛ ژور او خطرناک خوبونه یې مسلمانانو او اسلام ته لیدلي دي؛ د اسلام په تظاهر یې درته خطرناکې نقشې

کښېلي دي. تاسې يوازې په تهذيب، سبمالنه، نظم، ترتيب او سم اوډون کولای شئ، چې دا مفاسد او ستونزې له خپلې لارې لرې کړئ او د هغوی استعماري نقشې خنثی کړئ. زما د عمر وروستي کالونه دي او درنه روان يم؛ خو تاسې ته د تياره راتلونکې او ورځو وړاندوينه کوم؛ که ځان اصلاح نه کړئ، سمبال نشئ؛ په خپلو درسي او د ژوند په چارو کې نظم او انضباط واکمن نه کړئ؛ نو په راتلونکې کې خدای مه کړه، په فنا کېدو او ورکاوي به محکوم شئ. تر څو مو هر څه له لاسه نه وي وتلي او فرصت مو په گوتو کې وي او دښمن مو پر ټولو ديني او علمي چارو نه وي برلاسی شوی؛ نو څه فکر وکړئ؛ راويښ شئ. په ړومبي گام کې خپل ځان او نفس اصلاح او سم کړئ؛ سمبال او منظم شئ؛ په ديني مدرسو کې نظم او انضباط راولئ او اجازه مه ورکوئ، دښمنان په دې بهانه او پلمه، چې وړتيا نه لرئ او بېکاره پورزې ياست، چې سره راټول شوي ياست او د اصلاحاتو او نظم په نامه درنه ديني مدرسې فاسدې کړي او تاسې تر خپلې ولکې او واک لاندې کړي. هغوی ته په لاس کې پلمه مه ورکوئ؛ که تاسې منظم او مهذب شئ؛ ستاسې ټول اړخونه نظم او ترتيب ولري؛ نو نورو به درته سترگې

نه وي خړې کړي او هېڅ لار به ورسره نه وي، چې د ديني مدرسو او روحانيت په ټولنه کې نفوذ وکړي. تاسې ځان سمبال او مهذب کړئ او هغو مفاسدو ته چمتو شئ، چې راروان دي او خپلې ديني مدرسې د هغو پېښو پر وړاندې مقاومت ته چمتو کړئ، چې راپېښېږي به.

تورتمونه مو مخې ته دي او دا کومې زمينې، چې دي؛ نو ناوړه ورځې او پېښې مو په تمه دي. استعمار غواړي ټول اسلام بې پته کړي او تاسې يې بايد په مخ کې ودرېږئ او له دنيا، نفس او مقام سره په مينه مقاومت ناشونی دی. ناوړه عالم، هغه عالم، چې ټول پام يې دنيا ته وي، هغه عالم، چې ټول پام يې د خپل مقام د خوندي ساتلو لپاره وي، نشي کولای د اسلام له دښمنانو سره مبارزه وکړي او دداسې علماوو ضرر تر نورو ډېر دی. خپل گامونه مو الهي کړئ، د دنيا مينه مو له زړه بهر کړئ؛ نو هله کولای شئ، چې مبارزه وکړئ او له همدا اوسه دا ټکی په خپل زړه کې وروزئ، چې زه بايد د اسلام يو سمبال وسلوال سرتېری ووسم او له اسلامه ځان ځار کړم؛ زه بايد اسلام ته دومره کار وکړم، چې ترې ځار شم. ځان ته پلمې او بهانې مه جوړوئ، چې دا چارې د نن غوښتنه نه ده، کوښښ وکړئ د اسلام د

راتلونکي په درد وخورئ او لنډه داچې یو انسان ووسئ. استعمارگران او ښـکېلاگران غواړي هر څه مو چور او لوټ کړي؛ نه غواړي او نه پرېږدي، چې زموږ په دیني او علمي مراکزو کې انسانان وروزل شي. له انسانانه ډارېږي. که یو انسان په یو هېواد کې وي؛ نو د استعمار او گټو پر وړاندې به یې خنډ وي.

تاسې دنده لرئ، چې ځانونه جوړ کړئ؛ بشپړ انسانان شئ او د دښمن د شومو نقشو پر وړاندې مقاومت وکړئ. که منظم او سمبال نشئ او که د هغه گوزارونو پر وړاندې مقاومت و نه کړئ، چې پر اسلام یې کوي؛ نو هم به په خپله له منځه ولاړ شئ او هم به د اسلام قوانین او احکام له منځه ولاړ شي. تاسې علماء، د پوهې خاوندان او مسلمانان مسوول یاست. تاسې دیني زده کړیالان او دیني علماء مخکې او نور مسلمانان درپسې مسوول دي. "کلکم راع و کلکم مسول عن رعیته"[1] تاسې ځوانان باید خپله اراده پیاوړې کړئ تر څو د هر ظلم او تېري پر وړاندې مقاومت وکړئ او بې له دې بله چاره نه لرئ. ستاسې

[1]. عوالی الئالی؛ لومړی ټوک، اتم څپرکی، درېم حدیث، ۱۲۹ مخ. الجامع الصغیر؛ دویم م ټوک، ٤٥او ۹۵ مخونه.

پت او حیثیت د اسلام او اسلامي هېوادونو پت او حیثیت دی او دا په دې پورې اړه لري، مقاومت وکړئ.
متعال خدای دې اسلام، مسلمانان او اسلامي هېوادونه د پردیو له شره خوندي وساتي. خدای دې د استعمار او اسلام ته د خاینینو لاسونو له اسلامي هېوادونو او دیني مدرسې پرې کړي. خدای دې اسلامي علماء او د تقلید مراجع د قرآن کریم او اسلامي قوانینو په دفاع کې بریالي کړي. خدای دې اسلامي علماء د نن درنو مسوولیتونو ته ور متوجه کړي. دیني مدرسې او د روحانیت مراکز دې د اسلام د دښمنانو او استعمار له منګولو وساتي. خدای دې نوي روحاني او پوهنتوني ځوان نسل ته د ځان جوړونې، تهذیب او د نفس د تزکیې توفیق ورکړي. خدای دې اسلامي ولس له ناغېړۍ او د غفلت له خوبه راویښ کړي تر څو د قرآن د انقلابي او نوراني ښوونو په رڼا کې په سد کې شي او ځانونه وپېژني، راپاڅي او یو موټی د استعمارګرانو او د اسلام د پخوانیو دښمنانو لاس له اسلامي هېوادونو پرېکړي او خپله له لاسه وتلې ازادي، خپلواکي او

دبدبه بېرته لاس ته راوړي. ربنا افرغ علینا صبراً و ثبت اقدامنا و انصرنا علی القوم الکافرین.[1] ربنا و تقبل دعا.

[1]. خدایه موږ ته صبر او استواري راکړه، ثابت قدمه مو کړه او د کافرانو پر وړاندې راسره مرسته. (بقره/۲۵۰)

د امام خميني (ره) د غوره ويناوو غورچاڼ

*- ((ټولې غوره انساني ځانګړنې له نورو په پرېکون او د په الی الله کې رانغښتي دي.))

*- ((کوم مقام، چې د خدای صالحو بندګانو ته په پام کې نيول شوی دی، پر وړاندې يې ټوله دنيا او هر هغه څه چې پکې دي، ډېر ناڅيزه دي.))

*- ((دا دنيا له خپل ټول ځل بل سره تر هغه څه خورا ناڅيزه ده، چې مينه ورسره وشي.))

*- ((دا په ظاهر ژر تېرېدونکې خوږه دنيا، د هغه ناپايه عذاب پر وړاندې څه ارزښت لري ؟))

*- ((د خدای پر ځای بل ته توجه انسان د تپو تيارو په حجابونو کې رانغاړي.))

*- ((دنيوي چارې که د انسان پام دنيا ته کړي او له خدايه يې غافل کړي؛ نو د ظلماني او تپوتيارو د حجابونو لاملېږي.))

*- ((په حزب الله کې وسئ او د دنيا له ساختګي ځل بله ځان وساتئ.))

*- ((هغه مُلا، چې ځان د حضرت علي كرم الله وجهه لاوری گڼي؛ نو ممكنه نه ده، چې د دنيا پر مشتهياتو تېروځي.))

*-الهي انبياء ددې لپاره مبعوث شوي، چې انسانان وروزي، انسانان جوړ كړي، بشر له چټليو، پليديو، فسادونو او رذيله خويونو لرې كړي او له غوره خويونو او حسنه فضايلو او آدابو سره يې اشنا كړي.))

*- ((كه د خدای په لار كې گام واخلئ؛ نو خدای مقلب القلوب دی، هغه به زړونه تاسې ته راواړوي.))

*- ((د ټولو هغو اختلافونو جرړه، چې ټاكلې او سپېڅلې موخه نه لري، له دنيا سره په مينه كې ده.))

*- ((بې له ايكي يو خدايه بل ته پام مه كوئ.))

*- ((د انسان زړه د هندارې په څېر، روڼ، پاک او روښانه دی او دنيا ته د ډېرې توجه او ډېرو گناهونو له امله خيرنېږي.))

*-((په روحي چټليو، اخلاقي رذايلو، په قلبيه او قالبيه گناهونو به څنگه وكولای شو، چې په ربوبي محضر كې حاضر شو او د "رب الارباب" مېلمستون ته، چې "معدن العظمة" دی ورننوځو؟))

*- ((له خدایه وډار شئ، د چارو له عواقبو ځان وساتئ او د غفلت له خوبه راویښ شئ.))
*- ((دوراندیش وسئ، د چارو عواقب ته پام وکړئ او حساب یې کړئ، خپل خطرناک راتلونکی رایاد کړئ، د قبر فشار، عالم برزخ او هغه مشکلات او سختۍ رایادې کړئ او ترې غفلت مه کوئ، چې درپسې دي.))
*- ((دوزخ اور د انسان په ناوړه کړنو بلېږي.))
*- ((که بشر په خپلو ناوړه کړنو د دوزخ اور بل نه کړي؛ نو دوزخ خاموشه دی. ددې طبیعت باطن دوزخ دی؛ د طبیعت اقبال د دوزخ اقبال دی.))
*- ((هغه څه چې په آخرت کې راپېښېږي، هغه څه دي، چې په دې دنیا کې مو کړي دي.))
*- ((مخکې له دې، چې فرصت دې له گوتو ووځي، د چارې په فکر کې شه.))
*- ((تاسې ځوانان د بوډاتوب پر لور او موږ بوډاگان د مرگ پر لور روان یو.))

*- ((هر ساه چې اخلئ او هر گام، چې پورته کوئ، د عمر هره شېبه مو چې تېرېږي؛ نو سمونه او اصلاح ستونزمنېږي او شونې ده، چې ظلمات او تباهي ډېره شي.))
*- ((تر څو چې د ځوانی اراده او ځواک لرئ، کولای شئ له ځانه ځاني غوښتنې، دنیا ته لېوالتیا او حیواني غوښتنې لرې کړئ.))
*- ((ځوان زړه لطیف او ملکوتي دی او د فساد انگېزې پکې لږې دي؛ خو څومره، چې عمر په پخېدو وي، په زړه کې د گناه جرړې پیاوړې او کلکېږي، تردې چې له زړه یې راایستل ناشوني شي.))
*- ((توابه یوازې په "اتوب الی الله" نه پلي کېږي؛ بلکې د گناه پرېښوول او پر پرېښولو یې په ټینگار پلي کېږي.))
*- ((د خدای له خلق سره غوره چلن وکړئ او ښه ورسره چلېږئ او په مینه او محبت ورته گورئ.))
*- ((د خدای له ښه او صالحو بندگانو سره نېکي وکړئ.))
*- ((هغه مسلمان نه دی، چې بل مسلمان یې له لاس، ژبې او سترگې په امان کې نه وي.))
*- ((د خدای د بنده سپکاوی د خدای سپکاوی دی.))

*- ((ځوک چې په خپلو ځاني غوښتنو پسې ولاړ او له شیطانه یې لاروي وکړه؛ نو په تدریج به د شیطان په لومه کې راښکېل شي.))

*- ((اهل آخرت یو بل سره په صفا او سوله کې دي او زړونه یې د خدای او د خدای د بندگانو له مینې ډک دي.))

*- ((د خدای له بندگانو سره مینه، له خدای سره د مینې یوه وړانگه ده.))

*- ((قرآن کریم د خدای ستر امانت دی او علماء ددې الهي امانت، امانتساتي دي.))

*- ((د پوهانو دندې خورا درنې دي او علماوو مسوولیت تر نورو خلکو خورا ډېر دی.))

*- ((په روایت کې راغلي، چې د ځلکدن پر مهال د پوه او عالم انسان توبه نه قبلېږي.))

*- ((که کوم عالم کږلاری شو؛ نو شونې ده، چې یو ولس کږلاری کړي.))

*- ((هغه نفس، چې مهذب شوی نه وي، پوهه یې ظلماني حجاب دی.))

*- ((پوهه رڼا ده؛ خو په تياره او فاسد زړه کې تپه تياره او تورتم لاپسې نور هم زياتوي.))
*- ((هغه پوهه، چې انسان خدای ته نږدې کوي، د دنيا غواړي په نفس کې د خدای له درشله د لرېتوب لامل دی.))
*- ((د توحيد علم هم کې د خدای پر ځای بل چا ته وي؛ نو ظلماني حجاب دی.))
*- ((که انسان له ځانه خباثت و نه باسي، که څومره زده کړه هم وکړي؛ نو گټه به ورته نه لري او نه يوازې گټه نه لري؛ بلکې ټول تاوان دی.))
*- (([زده کوونکيو ته خطاب] که خدای مه کړه، زده کړه و نه کړئ؛ نو حرامه ده، چې په مدرسه کې پاتې شئ.))
*- ((هر گام، چې د علم د لاس ته راوړو لپاره اخلئ؛ نو يو گام د ځاني غوښتنو د ځپلو، د روحاني څواکونو د پياوړي کولو، د اخلاقي مکارمو د لاس ته راوړو او د معنوياتو او تقوا د لاس ته راوړو لپاره هم پورته کړئ.))
*- ((که اخلاص او خدای ته نږدېدل موخه نه وي؛ نو دا پوهې هېڅ گټه نه لري.))

*- ((کوښښ وکړئ، مخکې له دې چې ټولنې ته ورننوځئ، ځانونه اصلاح او مهذب کړئ.))

*- ((له تاسې دا تمه ده، چې کله د فقهې له مرکزه ولاړئ، ځانونه اصلاح کړئ، ځانونه مهذب او جوړ کړئ، چې وکولای شئ خلک اصلاح کړئ.))

*- ((که ستاسې د ناوړه او ناروا کړنو له امله یو تن بې لارې شو او له اسلام واوخوت؛ نو تر ټولو کبیره ګناه مو کړې ده.))

*- ((خدای دې نه کړي، چې یو انسان مخکې له دې چې ځان جوړ او اصلاح کړي، په خلکو کې نفوذ، شخصیت او مقام لاس ته راوړي او ځان ورک کړي.))

*- ((مخکې له دې، چې د اختیار واګې مو له لاسه واخستل شي، ځانونه سم او اصلاح کړئ.))

*- ((ځانونه په غوره خویونو وپسولئ؛ اخلاقي رذایل له ځانه لرې کړئ او په زده کړه او بحث کې اخلاص ولرئ تر څو داچار مو خدای ته نږدې کړي.))

*- ((که په چارو کې نیت نږه نه وي؛ نو دا چار انسان له ربوبي درشله لرې کوي.))

*- ((په دیني مدرسو کې نظم او انضباط راولئ.))

*- ((د استعمار لاسپوڅي غواړي د اسلام ټول حيثيت تر پښو لاندې کړي او تاسې يې بايد مخې ته ودرېږئ.))

*- ((له حب نفس، حب جاه، کبر او ځانمنۍ سره مقاومت نه کېږي.))

*- ((ناوړه عالم، چې دنيا ته يې سترګې خړې کړي او د خپلې کرسۍ او رياست په فکر کې وي، نشي کولای، چې د اسلام له دښمنانو سره مبارزه وکړي.))

*- ((ګامونه مو الهي کړئ، د دنيا مينه مو له زړه وباسئ؛ نو هله به وکولای شئ، چې مبارزه وکړئ.))

پای